

Co-funded by
the European Union

GROWS – Moving towards a Green tRansitiOn through sustainable Waste management education in the VET Sector

*2ο Πακέτο Εργασίας (WP2): Εργαλειοθήκη για την
ανάπτυξη μιας Πράσινης Στρατηγικής στην ΕΕΚ
Διακρατική Έκθεση*

**Εκπονήθηκε από: CARDET
Απρίλιος, 2024**

Περιεχόμενα

Περίληψη	2
1. Καθορισμός του σκηνικού - Έρευνα Γραφείου	3
1.1 Εισαγωγή.....	3
1.2 Τρέχουσες στρατηγικές για την πράσινη εκπαίδευση	4
1.3 ΕΠΣ για τη διαχείριση των αποβλήτων και την πρακτική εφαρμογή της στην ΕΕΚ	6
1.4 Παραδείγματα επιτυχίας.....	9
2. Διαβούλευση εμπειρογνομώνων	11
2.1 Εισαγωγή.....	11
2.2 Εξοικείωση με τη διαχείριση αποβλήτων.....	11
2.3 Πηγές πληροφόρησης σχετικά με τις πρακτικές διαχείρισης αποβλήτων	11
2.3 Ο ρόλος των μελών της κοινότητας στη βελτίωση των πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων	12
2.4 Προκλήσεις στο υφιστάμενο σύστημα διαχείρισης αποβλήτων	13
2.5 Περιβαλλοντικές ή υγειονομικές ανησυχίες σχετικά με τη διαχείριση αποβλήτων	14
2.6 Προγράμματα εκπαίδευσης και ενημέρωσης για την προώθηση πρακτικών υπεύθυνης διαχείρισης αποβλήτων	15
2.7 Παρατηρήσεις σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων στα ιδρύματα ΕΕΚ.....	16
2.8 Εμπόδια στις προσπάθειες διάθεσης ή ανακύκλωσης αποβλήτων στον τομέα της ΕΕΚ.....	17
2.9 Εκπαίδευση και κατάρτιση των μαθητών/-τριών και του προσωπικού της ΕΕΚ σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων	18
2.10 Συστάσεις για τη βελτίωση των πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων στα ιδρύματα ΕΕΚ.....	18
3. Αποτελέσματα της έρευνας	20
3.1 Εισαγωγή.....	20
3.2 Προφίλ των συμμετεχόντων/-χουσών	20
3.3 Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση	20
3.4 Βιώσιμη διαχείριση αποβλήτων	21
3.5 Πράσινη μετάβαση	22
4. Συμπέρασμα.....	23
5. Παραρτήματα	25
5.1 Ερωτήσεις έρευνας γραφείου	25
5.2 Ερωτήσεις ομάδας εστιασμένης συζήτησης.....	25
5.3 Ερωτήσεις έρευνας	26

Περίληψη

Η παρούσα Διακρατική Έκθεση είναι αποτέλεσμα της επισκόπησης των εθνικών εκθέσεων που ολοκληρώθηκαν στο πλαίσιο του έργου GROWS στις συμμετέχουσες χώρες-εταίρους. Συγκεκριμένα, εμβαθύνει στις πρακτικές βιώσιμης διαχείρισης αποβλήτων στην Πολωνία, την Κύπρο, την Ελλάδα, τη Βουλγαρία, την Πορτογαλία και την Ιταλία, εστιάζοντας σε στρατηγικές στον τομέα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ). Όλοι οι εταίροι, για να σκιαγραφήσουν καλύτερα την εικόνα του τι συμβαίνει στις χώρες τους, πραγματοποίησαν εκτεταμένη έρευνα μέσω των κανονισμών και της τρέχουσας κατάστασης της πράσινης εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης στη διαχείριση αποβλήτων, ενώ στη συνέχεια, διενέργησαν συνεντεύξεις με παρόχους ΕΕΚ και έστειλαν ένα ερωτηματολόγιο σε εκπαιδευτικούς και εκπαιδευόμενους/-νες για την προσέλκυση πληροφοριών από το πεδίο και τον προσδιορισμό των σημείων στα οποία πρέπει να επικεντρωθεί το πεδίο εφαρμογής του έργου.

Για το προφίλ κάθε χώρας, έγινε μια γρήγορη επισκόπηση με βάση τον πληθυσμό, τις οικονομίες κλίμακας και τα μοναδικά χαρακτηριστικά. Η πολυσχιδής οικονομία της Πολωνίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη βιομηχανία, τη γεωργία και τον αναπτυσσόμενο τομέα των υπηρεσιών, γεγονός που υπογραμμίζει τη σημασία της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και των πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων. Η Κύπρος στηρίζεται κυρίως σε έναν συνδυασμό τουρισμού, γεωργίας και παροχής υπηρεσιών. Οι κύριες περιβαλλοντικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα είναι η αστικοποίηση, τα απόβλητα που σχετίζονται με τον τουρισμό και ο περιορισμένος χώρος υγειονομικής ταφής των απορριμμάτων. Στην Πορτογαλία, τα προγράμματα ΕΕΚ διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην προώθηση της συμπερίληψης και της δια βίου μάθησης, με στόχο την ενίσχυση της απασχολησιμότητας και την αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών προκλήσεων. Η Ιταλία παλεύει με τα τρωτά σημεία που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή, ενώ η Ελλάδα αντιμετωπίζει περιβαλλοντικές πιέσεις που διαμορφώνονται από την εξαρτώμενη από τον τουρισμό οικονομία της. Η Βουλγαρία, που βρίσκεται σε στρατηγική θέση στη νοτιοανατολική Ευρώπη, δίνει έμφαση τόσο στην τυπική όσο και στη μη τυπική εκπαίδευση με στόχο να εφοδιάσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-νες με δεξιότητες περιβαλλοντικής διαχείρισης. Τα κράτη αυτά, καταδεικνύουν διαφορετικές προσεγγίσεις και προκλήσεις στην προσπάθειά τους για βιώσιμη διαχείριση των αποβλήτων στον τομέα της ΕΕΚ.

1. Καθορισμός του σκηνικού - Έρευνα Γραφείου

1.1 Εισαγωγή

Όλοι οι εταίροι ανέλυσαν μέσω της έρευνας γραφείου μια Εθνική Έκθεση για την Τρέχουσα Κατάσταση σχετικά με τη βιώσιμη διαχείριση των αποβλήτων, με ιδιαίτερη έμφαση στις στρατηγικές για την επίτευξη πράσινης μετάβασης στον τομέα της ΕΕΚ. Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν ήταν αξιόπιστες και συναφείς, με δεδομένα που συλλέχθηκαν τα τελευταία χρόνια. Χρησιμοποιήθηκαν επίσης στοιχεία παλαιότερων ετών για να συγκριθούν με πιο πρόσφατες πληροφορίες, προκειμένου να δείξουν την εξέλιξη των εννοιών ή για να υποδείξουν ποσοτικοποιήσιμες προβλέψεις.

Η έκθεση ξεκίνησε με τη δημιουργία ενός γενικού προφίλ της χώρας, του γενικού πλαισίου και για καθεμία από τις έξι (6) χώρες-εταίρους που συμμετείχαν στο έργο και τη συμμετοχή στην τυπική εκπαίδευση, τη μη τυπική εκπαίδευση και κατάρτιση και την άτυπη μάθηση. Ξεκινώντας από την Πολωνία, η περιβαλλοντική εκπαίδευση έχει μακρά ιστορία, η οποία χρονολογείται από την ίδρυση του Εκπαιδευτικού και Διδακτικού Κέντρου στο Εθνικό Πάρκο Ojcow το 1991. Παρά την ύπαρξη πολυάριθμων θεσμών και νομικών πλαισίων που στοχεύουν στην προστασία του περιβάλλοντος, όπως το Υπουργείο Κλίματος και Περιβάλλοντος και ο Νόμος για τη Διαχείριση των Αποβλήτων, εξακολουθούν να υπάρχουν δυσκολίες στην εφαρμογή αποτελεσματικής περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Η έλλειψη επικαιροποίησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση από το 2001 και η περιορισμένη εστίαση σε περιβαλλοντικά θέματα στα σχολικά προγράμματα σπουδών αναδεικνύουν τομείς προς βελτίωση. Ομοίως, η Πορτογαλία δίνει έμφαση στον περιβαλλοντικό γραμματισμό (environmental literacy) μέσω πρωτοβουλιών, όπως οι Βασικές Ικανότητες για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση για τη Βιωσιμότητα και προγράμματα όπως τα Οικολογικά Σχολεία (Eco-Schools) και οι Νέοι Δημοσιογράφοι για το Περιβάλλον (Young Reporters for the Environment). Η Ιταλία έχει σημειώσει πρόοδο στην ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο πρόγραμμα σπουδών της καθιστώντας, μεταξύ άλλων, την εκπαίδευση για την κλιματική αλλαγή υποχρεωτική στα σχολεία από το 2019. Το Εθνικό Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Ενημέρωσης και Κατάρτισης έχει ως στόχο τη διανομή προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε εθνικό επίπεδο. Η Ελλάδα και η Κύπρος δίνουν επίσης προτεραιότητα στην πράσινη εκπαίδευση εστιάζοντας στην ευαισθητοποίηση, την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και τη συνεργασία με διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς. Παρά τις προσπάθειες αυτές, εξακολουθούν να υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης, ιδίως όσον αφορά τη διασφάλιση της συνέπειας σε όλα τα εκπαιδευτικά επίπεδα, την παροχή ενημερωμένων πόρων και την προώθηση της εμπλοκής της κοινότητας. Η Βουλγαρία, μέσω του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων και του Στρατηγικού Πλαισίου για την Ανάπτυξη της Εκπαίδευσης, της Κατάρτισης και της Μάθησης, επιδιώκει να ενσωματώσει την περιβαλλοντική εκπαίδευση στο σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης προετοιμάζοντας τους/τις μαθητές/-τριες για την πράσινη οικονομία και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Συνολικά, οι χώρες αυτές αναγνωρίζουν τη σημασία της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για την αντιμετώπιση των σημερινών και μελλοντικών περιβαλλοντικών προκλήσεων και λαμβάνουν μέτρα για την ανάλογη ενίσχυση των εκπαιδευτικών τους συστημάτων.

1.2 Τρέχουσες στρατηγικές για την πράσινη εκπαίδευση

Μετά από μια ανασκόπηση των βασικών οδηγιών και πολιτικών, όπως η Ευρωπαϊκή Ατζέντα Δεξιοτήτων, το Πλαίσιο Εκπαίδευσης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη για το 2030 κ.λπ., κάθε χώρα επεξεργάστηκε μια κριτική επισκόπηση των υφιστάμενων στρατηγικών και πολιτικών για την περιβαλλοντική εκπαίδευση. Αν και έχει σημειωθεί πρόοδος σε κάθε χώρα, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις, όπως ξεπερασμένες στρατηγικές, έλλειψη ευαισθητοποίησης και ζητήματα εφαρμογής.

Η **Πολωνία** έχει αναγνωρίσει εδώ και καιρό τη σημασία της περιβαλλοντικής φροντίδας και της οικολογικής εκπαίδευσης. Φορείς όπως το Υπουργείο Κλίματος και Περιβάλλοντος και το Εθνικό Ταμείο για την Προστασία του Περιβάλλοντος και τη Διαχείριση των Υδάτων προώθησαν σχετικές δραστηριότητες και στρατηγικές. Παρά την ολοκληρωμένη νομοθεσία, η περιβαλλοντική εκπαίδευση εξακολουθεί να αντιμετωπίζει προκλήσεις, καθώς οι στρατηγικές της είναι απαρχαιωμένες και οι εκπαιδευτικοί δεν είναι επαρκώς ευαισθητοποιημένοι/-νες. Η χώρα έχει εφαρμόσει ένα Ενιαίο Σύστημα Διαχωρισμού Αποβλήτων από το 2017, το οποίο καθιστά υποχρεωτικό τον διαχωρισμό των αστικών αποβλήτων, αν και δεν υπάρχουν κυρώσεις για την εφαρμογή του. Το Εθνικό Ταμείο για την Προστασία του Περιβάλλοντος και τη Διαχείριση των Υδάτων υλοποιεί προγράμματα με στόχο τη διάδοση γνώσεων σχετικά με το κλίμα, την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ωστόσο, υπάρχει ανάγκη για επικαιροποιημένες στρατηγικές, καθώς η Εθνική Στρατηγική για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση παραμένει αμετάβλητη από το 2001. Μια μελέτη του 2023 αποκάλυψε την έλλειψη ενημέρωσης των εκπαιδευτικών σχετικά με τις διαφορές μεταξύ της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Παρά το γεγονός ότι η Πολωνία συμμορφώνεται με τις οδηγίες της ΕΕ, η αποτελεσματική εφαρμογή απαιτεί πολύπλευρη δράση και αξιολόγηση σε διάφορα επίπεδα.

Η **Ελλάδα** δίνει προτεραιότητα στην πράσινη εκπαίδευση για τη βιώσιμη ανάπτυξη, εστιάζοντας στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, την ενσωμάτωση σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και την κατάρτιση των εκπαιδευτικών, ενώ παράλληλα συνεργάζεται με ιδρύματα, ΜΚΟ και ξένους εταίρους. Η στρατηγική της ευθυγραμμίζεται με διεθνή πλαίσια, όπως η Ευρωπαϊκή Ατζέντα Δεξιοτήτων και το Πλαίσιο Εκπαίδευσης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη για το 2030, με στόχο την ανάπτυξη πράσινων δεξιοτήτων και ικανοτήτων για μια βιώσιμη οικονομία. Για την επίτευξη του Στόχου Βιώσιμης Ανάπτυξης 4.4, η Ελλάδα εφαρμόζει ένα Μεταρρυθμισμένο Μοντέλο Κατάρτισης και ένα Πρόγραμμα-Ομπρέλα για την ΕΕΚ αναβαθμίζοντας ή ανανεώνοντας τις ψηφιακές και πράσινες δεξιότητες 78.000 ανέργων. Θεσπίζονται αλλαγές πολιτικής για την ολιστική αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων, διασφαλίζοντας ότι κανείς δεν μένει πίσω. Ωστόσο, υπάρχουν τομείς που χρήζουν βελτίωσης στη στρατηγική της Ελλάδας για την πράσινη εκπαίδευση, όπως η διασφάλιση της συνοχής των περιβαλλοντικών θεμάτων σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, η παροχή ενημερωμένων πόρων και κατάρτισης στους/στις εκπαιδευτικούς, η έμφαση στην πρακτική εφαρμογή, η προώθηση της εμπλοκής της κοινότητας και η επέκταση της εστίασης στην εκπαίδευση για

την κλιματική αλλαγή. Η εξέταση αυτών των τομέων θα προωθήσει περαιτέρω τις προσπάθειες της Ελλάδας στην πράσινη εκπαίδευση συμβάλλοντας σε ένα πιο βιώσιμο μέλλον.

Η **Κύπρος** αντιμετωπίζει σοβαρές περιβαλλοντικές προκλήσεις, όπως η προστασία και η διαχείριση των υδάτινων πόρων, η υγεία, η ποιότητα ζωής, η φύση, η βιοποικιλότητα, η διαχείριση των αποβλήτων και η ατμοσφαιρική ρύπανση. Οι ξηρασίες που προκαλούνται από την κλιματική αλλαγή επηρεάζουν την παροχή νερού, ενώ η χώρα αντιμετωπίζει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά παραγωγής αποβλήτων στην ΕΕ, γεγονός που δημιουργεί περιβαλλοντικούς, υγειονομικούς και κοινωνικοοικονομικούς κινδύνους. Η μείωση της παραγωγής αποβλήτων αποτελεί προτεραιότητα, με τα κατά κεφαλήν απόβλητα να φτάνουν τα 683 kg/έτος. Σε ό,τι αφορά την περιβαλλοντική εκπαίδευση, το Τμήμα της Αρχής Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού (ΑναΔ) τονίζει τη σημασία της απόκτησης και αναβάθμισης των γνώσεων και δεξιοτήτων σε πράσινα επαγγέλματα για τη μετάβαση σε μια πιο πράσινη οικονομία. Οι αναγνωρισμένες πράσινες δεξιότητες περιλαμβάνουν τις νέες τεχνολογίες, την περιβαλλοντική νομοθεσία και εξειδικευμένες δεξιότητες όπως η διαχείριση έργων και ο στρατηγικός σχεδιασμός. Η προσαρμογή των υφιστάμενων δεξιοτήτων ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της πράσινης οικονομίας είναι ζωτικής σημασίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, έχουν αναπτυχθεί διάφορες στρατηγικές για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Στην **Ιταλία**, η Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία και το Εθνικό Πρόγραμμα Διαχείρισης Αποβλήτων, που περιγράφονται στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, έθεσαν στόχους για την ανάπτυξη δεξιοτήτων σε θέματα κυκλικής οικονομίας και την αύξηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης. Η πρωτοβουλία ReGeneration School του Υπουργείου Παιδείας έχει ως στόχο να υποστηρίξει τα σχολεία στη μετάβαση στην εκπαίδευση για τη βιώσιμη ανάπτυξη, αν και υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης της συστημικής αλλαγής. Η Επιτροπή της ΕΕ έχει συντοίς άλλους τονίσει τη σημασία της ανάπτυξης δεξιοτήτων βιωσιμότητας μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης συνιστώντας επενδύσεις στη μάθηση για την περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

Η **Πορτογαλία** έχει ενσωματώσει με επιτυχία την περιβαλλοντική εκπαίδευση στο εκπαιδευτικό της σύστημα δημιουργώντας περιβαλλοντικά εγγράμματους πολίτες ικανούς να αντιμετωπίσουν τις περιβαλλοντικές προκλήσεις του 21ου αιώνα. Η Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης (ΓΔΕ) συνεργάζεται με δημόσιους οργανισμούς, ιδρύματα και εταιρίες της κοινωνίας των πολιτών για την ανάπτυξη κριτηρίων αναφοράς για την αγωγή του πολίτη. Οι Βασικές Ικανότητες για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση για την Αειφορία, που εντάσσονται στο πλαίσιο «Εκπαίδευση για την ιδιότητα του πολίτη» της ΓΔΕ, παρέχουν ένα ευέλικτο πλαίσιο για προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη. Πολυάριθμα έργα και πρωτοβουλίες, όπως τα Οικολογικά Σχολεία (Eco-Schools), οι Νέοι Δημοσιογράφοι για το Περιβάλλον, το πρόγραμμα "Heróis de toda a espécie" και το πρόγραμμα "Econtigo Ecomtodos", αποτελούν μέρος της Εθνικής Στρατηγικής της Πορτογαλίας για την Αγωγή του Πολίτη προωθώντας την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και ευθύνη των μαθητών/-τριών μέσω διαδραστικών και δυναμικών προσεγγίσεων.

Για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων και την προώθηση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, έχουν εφαρμοστεί διάφορες στρατηγικές σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στη **Βουλγαρία**, φορείς όπως το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Υδάτων και το Υπουργείο Ενέργειας, καθώς και προγράμματα όπως το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων και το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στην επίτευξη βιώσιμης διαχείρισης των αποβλήτων και στη διευκόλυνση μεταρρυθμίσεων πράσινης μετάβασης στην εκπαίδευση. Οι πρωτοβουλίες αυτές αποσκοπούν στην ανάπτυξη κρατικών εκπαιδευτικών προτύπων, στην αναβάθμιση της επαγγελματικής κατάρτισης για τον ψηφιακό και πράσινο μετασχηματισμό και στην προετοιμασία του εκπαιδευτικού συστήματος για την προώθηση της οικολογικής κουλτούρας και των σχετικών συνηθειών. Το Στρατηγικό Πλαίσιο για την Ανάπτυξη της Εκπαίδευσης, της Κατάρτισης και της Μάθησης στη Βουλγαρία δίνει έμφαση στην εκπαίδευση για τη βιώσιμη ανάπτυξη υπογραμμίζοντας τη σημασία των συμπράξεων και των κοινών πολιτικών για την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης σε όλα τα επίπεδα.

Βασικά Συμπεράσματα:

- **Αναγνώριση και νομοθεσία:** Οι χώρες δίνουν προτεραιότητα στην περιβαλλοντική εκπαίδευση, αλλά πολλές πρέπει να επικαιροποιήσουν τυχόν παρωχημένες στρατηγικές και να επιβάλουν αποτελεσματικά τη νομοθεσία.
- **Ενσωμάτωση και συνεργασία:** Οι προσπάθειες επικεντρώνονται στην ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε όλα τα εκπαιδευτικά επίπεδα, με συνεργασία μεταξύ φορέων, ΜΚΟ και διεθνών εταιριών.
- **Ανάπτυξη δεξιοτήτων:** Για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις μιας βιώσιμης οικονομίας, δίνεται μεγάλη έμφαση στην ανάπτυξη πράσινων δεξιοτήτων και ικανοτήτων.
- **Συμμετοχή κοινοτήτων:** Οι στρατηγικές αποσκοπούν στη συμμετοχή των κοινοτήτων και στην προώθηση της πρακτικής εφαρμογής των περιβαλλοντικών γνώσεων, με στόχο την προώθηση της περιβαλλοντικής ευθύνης.
- **Συνεχής βελτίωση:** Παρόλο που έχει σημειωθεί πρόοδος, υπάρχει ανάγκη να διασφαλιστεί η συνοχή σε όλα τα εκπαιδευτικά επίπεδα, να ενισχυθεί η κατάρτιση των εκπαιδευτικών και να επεκταθεί η εστίαση στην εκπαίδευση για την κλιματική αλλαγή.

1.3 ΕΠΣ για τη διαχείριση των αποβλήτων και την πρακτική εφαρμογή της στην ΕΕΚ

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (ΕΟΠ) έχει διαμορφώσει την περιβαλλοντική εκπαίδευση και τη διαχείριση αποβλήτων ως κρίσιμα στοιχεία της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και

Κατάρτισης (EEK) διασφαλίζοντας ότι οι μελλοντικές γενιές θα είναι εφοδιασμένες με τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για την αντιμετώπιση των επιτακτικών περιβαλλοντικών προκλήσεων.

Στην **Πολωνία**, η εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας παρουσιάζει νέες προκλήσεις, όπως η εμφάνιση «πράσινων» θέσεων εργασίας που απαιτούν ειδικές ικανότητες. Το 2022 προσδιορίστηκαν τέσσερις (4) τομείς ικανοτήτων για τον πράσινο μετασχηματισμό: ενσάρκωση αξιών βιωσιμότητας, αποτίμηση της βιωσιμότητας, υποστήριξη της δικαιοσύνης και προώθηση της φύσης. Κάθε τομέας περιλαμβάνει βασικές ικανότητες, όπως η κριτική σκέψη και η πολιτική δράση. Στην Πολωνία, η οικολογική εκπαίδευση ενσωματώνεται στην περιβαλλοντική εκπαίδευση ξεκινώντας από την προσχολική εκπαίδευση και συνεχίζοντας μέχρι τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τα επαγγελματικά σχολεία και οι τεχνικές σχολές επικεντρώνονται σε επαγγέλματα με ζήτηση στην αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης αποβλήτων, ιδίως στα επαγγέλματα της εφοδιαστικής και των μεταφορών. Η Πλατφόρμα Ολοκληρωμένης Εκπαίδευσης δίνει πρόσβαση σε εκπαιδευτικό υλικό και ο τομέας της μη τυπικής εκπαίδευσης παρέχει μαθήματα, ιδίως σε επαγγέλματα που αφορούν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Οι επιχειρήσεις διαθέτουν ειδικά τμήματα για τη διαχείριση των αποβλήτων, ώστε να συμμορφώνονται με τους νομικούς κανονισμούς.

Στην **Ελλάδα**, η εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας στην ΕΕΚ είναι ζωτικής σημασίας για την προετοιμασία εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού που θα μπορέσει να μεταβεί στην πράσινη οικονομία. Παρά τις προκλήσεις αυτές, καταβάλλονται προσπάθειες για την ευθυγράμμιση της εκπαίδευσης στην ΕΕΚ με τις αρχές της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και την προώθηση της βιωσιμότητας στη διαχείριση αποβλήτων και όχι μόνο.

Στην **Κύπρο**, η ανάπτυξη της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΕ) και της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΕΑΑ) εξελίχθηκε με την πάροδο των ετών, με σημαντική ώθηση κατά τη διάρκεια της Δεκαετίας των Ηνωμένων Εθνών για την ΕΑΑ από το 2000 έως το 2004. Αν και τα υφιστάμενα προγράμματα σπουδών και κατάρτισης είναι επικαιροποιημένα, η συνεχής βελτίωση κρίνεται απαραίτητη λόγω της δυναμικής φύσης των περιβαλλοντικών ζητημάτων. Η στρατηγική της Κύπρου για τη διαχείριση των αποβλήτων βασίζεται στην ιεραρχία των αποβλήτων, με τη νομοθεσία και τα σχέδια να εστιάζουν στην πρόληψη, την επαναχρησιμοποίηση, την ανακύκλωση και τη διάθεση των αποβλήτων. Οι πάροχοι Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (EEK) στην Κύπρο αντιμετωπίζουν προκλήσεις στην προσέλκυση εκπαιδευόμενων για πράσινες επαγγελματικές ευκαιρίες, παρά τις αυξημένες ευκαιρίες απασχόλησης στον εν λόγω τομέα. Υπάρχει ανάγκη για καλύτερη διάδοση των πληροφοριών μέσω διαφόρων καναλιών και συνεργασία με τις βιομηχανίες. Οι πάροχοι ΕΕΚ παρέχουν περιβαλλοντική κατάρτιση, αλλά παρατηρείται έλλειψη προσανατολισμού στην αγορά και το κόστος των υποδομών εμποδίζει την υιοθέτηση πράσινων πρακτικών από τις επιχειρήσεις. Οι εκπαιδευτές/-τριες εκφράζουν την ανάγκη για πιο συγκεκριμένες τεχνικές γνώσεις, κατάρτιση και συντονισμό μεταξύ των παρόχων ΕΕΚ, ιδίως στον δημόσιο τομέα, όπου υπάρχουν γραφειοκρατικές ανεπάρκειες.

Στην **Ιταλία**, υπάρχει περιορισμένη διαθεσιμότητα δημόσια προσβάσιμων πόρων για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών σχετικά με την κλιματική αλλαγή. Αξιοσημείωτοι πόροι είναι

το Διδακτικό Κιτ για την Κλιματική Αλλαγή από το ISPRA και ένα διαδικτυακό σεμινάριο (webinar) που διοργανώθηκε από την Ακαδημία Εκπαιδευτικών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η συνεργασία μεταξύ μη κυβερνητικών οργανώσεων, ομάδων πολιτών, επιχειρήσεων και υπουργείων αποσκοπεί στην παροχή αυτών των πόρων. Ωστόσο, υπάρχει έλλειψη πρόσφατης εξέλιξης σε εκπαιδευτικό υλικό που να εστιάζει ειδικά στη βιώσιμη διαχείριση των αποβλήτων.

Στην **Πορτογαλία**, η κυβέρνηση προωθεί ενεργά πολιτικές για τη βιώσιμη διαχείριση υλικών, οι οποίες ευθυγραμμίζονται με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (ΕΠΣ). Οι πολιτικές αυτές αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, στην προστασία της ανθρώπινης υγείας και στη διασφάλιση της αποδοτικής χρήσης των φυσικών πόρων. Η Πορτογαλική Υπηρεσία Περιβάλλοντος (APA) εποπτεύει τις δραστηριότητες διαχείρισης αποβλήτων, αδειοδοτεί, παρακολουθεί και εκδίδει τεχνικά πρότυπα. Επιπλέον, ακολουθεί την εθνική πολιτική για τα απόβλητα, η οποία διαμορφώνεται από τις οδηγίες της ΕΕ, για την πρόληψη των αποβλήτων, την αποτελεσματική χρήση των πόρων και την επιστροφή των υλικών στην οικονομία. Οι βασικές κατευθυντήριες οδηγίες περιλαμβάνουν το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (PNGR), τα Στρατηγικά Σχέδια για τα Αστικά και Μη Αστικά Απόβλητα και τη Στρατηγική για τα Βιοαπόβλητα. Τα σχέδια αυτά υποβάλλονται σε δημόσια διαβούλευση για την ενθάρρυνση της συμμετοχής. Η μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία αναδεικνύει τη σημασία της διαχείρισης αποβλήτων. Η αρχική και συνεχής Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (ΕΕΚ) είναι αποφασιστικής σημασίας για τον εφοδιασμό του εργατικού δυναμικού με τις απαραίτητες δεξιότητες και την προώθηση των ευκαιριών σταδιοδρομίας στην πράσινη μετάβαση.

Η Πράσινη Συμφωνία αποτελεί σημαντική ευκαιρία για τη **Βουλγαρία**, καθώς υπόσχεται οικονομική ανάπτυξη και τεχνολογική πρόοδο σε διάφορους τομείς. Θα προσελκύσει επενδύσεις, τόσο δημόσιες όσο και ιδιωτικές, μέσω πρωτοβουλιών όπως το Επενδυτικό Σχέδιο για τη Βιώσιμη Ευρώπη, ωφελώντας ιδιαίτερα τους τομείς της ενέργειας, της βιομηχανίας, των υποδομών, των μεταφορών και του περιβάλλοντος. Αυτό θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της Βουλγαρίας, ιδίως στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης. Στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος, μαθήματα όπως το «Οικολογία και Προστασία του Περιβάλλοντος» παρέχουν στους/στις μαθητές/-τριες γνώσεις σχετικά με τις οικολογικές αρχές, τη διαχείριση των φυσικών πόρων και τη ρύπανση. Ακόμη, εξωσχολικά προγράμματα όπως η πρωτοβουλία «Πράσινα Σχολεία» προωθούν την ευαισθητοποίηση για το περιβάλλον και ενθαρρύνουν δράσεις όπως η μείωση των αποβλήτων και η εξοικονόμηση ενέργειας από τους/τις μαθητές/-τριες.

Βασικά Συμπεράσματα:

- **Ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στην ΕΕΚ:** Οι χώρες ευθυγραμμίζουν την ΕΕΚ με τις αρχές της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας για να εφοδιάσουν τις μελλοντικές γενιές με δεξιότητες για πράσινες θέσεις εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των ρόλων διαχείρισης αποβλήτων.

- **Ανάπτυξη δεξιοτήτων για πράσινες θέσεις εργασίας:** Προσδιορίζονται τομείς ικανοτήτων και βασικές ικανότητες για την κάλυψη των απαιτήσεων του πράσινου μετασχηματισμού δίνοντας έμφαση στις αξίες της βιωσιμότητας, τη δικαιοσύνη και την κριτική σκέψη, ιδίως στα επαγγέλματα διαχείρισης αποβλήτων.
- **Προκλήσεις στην ΕΕΚ:** Οι πάροχοι ΕΕΚ αντιμετωπίζουν προκλήσεις στην προσέλκυση εκπαιδευόμενων σε πράσινες ευκαιρίες σταδιοδρομίας παρά τις αυξημένες προοπτικές απασχόλησης. Υπάρχει ανάγκη για καλύτερη διάδοση των πληροφοριών, προσανατολισμό στην αγορά και συντονισμό μεταξύ των παρόχων ΕΕΚ.
- **Διαθεσιμότητα πόρων και συνεργασία:** Οι περιορισμένοι δημόσια προσβάσιμοι πόροι για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών σχετικά με την κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη διαχείριση των αποβλήτων υπογραμμίζουν την ανάγκη συνεργασίας μεταξύ ΜΚΟ, ομάδων πολιτών, επιχειρήσεων και υπουργείων για την παροχή απαραίτητων πόρων και ευκαιριών κατάρτισης.
- **Ευθυγράμμιση πολιτικών και οικονομικές ευκαιρίες:** Οι κυβερνήσεις προωθούν πολιτικές για τη βιώσιμη διαχείριση των αποβλήτων, οι οποίες ευθυγραμμίζονται με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, την προστασία της ανθρώπινης υγείας και τη διασφάλιση της αποδοτικής χρήσης των πόρων. Η μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία αναδεικνύει τη σημασία της διαχείρισης αποβλήτων, με την αρχική και συνεχή Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση να είναι μείζονος σημασίας για τον εφοδιασμό του εργατικού δυναμικού με τις κατάλληλες δεξιότητες και την προώθηση ευκαιριών σταδιοδρομίας στην πράσινη μετάβαση.

1.4 Παραδείγματα επιτυχίας

Ακολουθούν παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών ανά χώρα:

Πολωνία:

- Εφαρμογή Sorteusz: Μια εφαρμογή (app) που βοηθά τους/τις χρήστες/-στριες να διαχωρίζουν σωστά τα απόβλητα σαρώνοντας τα barcodes των προϊόντων και παρέχοντας καθοδήγηση σχετικά με τις μεθόδους διάθεσης, μαζί με λειτουργίες όπως υπενθυμίσεις για τη συλλογή αποβλήτων και εκπαιδευτικά παιχνίδια.
- Το Δημοτικό Σχολείο Καμπίνος εγκαινίασε το πρόγραμμα «Άνθρωπος και Δάσος» σε συνεργασία με ένα σχολείο στο Λέτσε της Ιταλίας. Οι μαθητές/-τριες απέκτησαν πρακτική εμπειρία, δημιούργησαν παρουσιάσεις πολυμέσων και αντάλλαξαν γνώσεις για την προώθηση μιας φιλοπεριβαλλοντικής στάσης σε τοπικό και διεθνές επίπεδο, εστιάζοντας στις αξίες του Εθνικού Πάρκου της πόλης Καμπίνος.

Ελλάδα:

- Πρόγραμμα «Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες»: Υλοποιήθηκε από το 2ο ΕΠΑΛ Δράμας και επικεντρώνεται στη σωστή διαχείριση του πόσιμου νερού εμπλέκοντας καθηγητές/-τριες και μαθητές/-τριες με στόχο την προώθηση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας.

- Περιβαλλοντική Ομάδα του ΕΠΑΛ Αλίμου: Μια πρωτοβουλία των μαθητών/-τριών για τη διοργάνωση περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων και εκπαίδευσης εντός του σχολείου, με σκοπό την προώθηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και της δράσης των μαθητών/-τριών.

Κύπρος:

- Τηγανοκίνηση: Ένα εκπαιδευτικό περιβαλλοντικό πρόγραμμα συλλογής χρησιμοποιημένων μαγειρικών λαδιών από τα σχολεία και μετατροπής τους σε βιοντίζελ, το οποίο προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των μαθητών/-τριών.
- Η REC είναι μια πρόσφατη πρωτοβουλία που διοργανώνει πρακτικά εργαστήρια επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης για ενήλικες, καθώς και για παιδιά σε σχολεία, στα οποία παρουσιάζονται πρακτικές συμβουλές και πράγματα που μπορούν να γίνουν με την επαναχρησιμοποίηση των οικιακών απορριμμάτων.

Ιταλία:

- Πύλη Πρόληψης Αποβλήτων: Η πύλη (portal) αυτή, η οποία αναπτύχθηκε από την Περιφέρεια Εμίλια-Ρομάνια, διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών, παρέχει πληροφορίες σχετικά με τα κέντρα μείωσης, επαναχρησιμοποίησης και επισκευής αποβλήτων και βοηθά στην εκπόνηση προγραμμάτων πρόληψης για τις τοπικές δημόσιες διοικήσεις.
- Το Δίκτυο «Πράσινο Σχολείο», το οποίο επικεντρώνει τη δράση του στα σχολεία με στόχο τη μείωση της κατανάλωσης πλαστικών μπουκαλιών, την προώθηση και τον σεβασμό της χωριστής συλλογής των απορριμμάτων σε όλα τα ιδρύματα, την αύξηση των διαδικασιών απούλοποίησης και την προώθηση της επιστημονικής διάδοσης.

Πορτογαλία:

- Στον τομέα της διαχείρισης αποβλήτων, μια νέα εγκατάσταση στο νησί Σάο Μιγκέλ στις Αζόρες, με την οικονομική υποστήριξη της ΕΕ, εφαρμόζει προηγμένη διαλογή αποβλήτων, ανάκτηση οργανικών αποβλήτων και παραγωγή ενέργειας, η οποία ευθυγραμμίζεται με τις τοπικές και κοινοτικές οδηγίες. Η πρωτοβουλία αυτή αποσκοπεί στη σημαντική αύξηση της ανακύκλωσης αποβλήτων, στην εξάλειψη των βιοαποικοδομήσιμων αποβλήτων από τους χώρους υγειονομικής ταφής και στην εκτροπή σημαντικής ποσότητας στερεών αποβλήτων ετησίως προς όφελος του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής του νησιού.
- Στην επαγγελματική εκπαίδευση, η Επαγγελματική Γεωργική Σχολή Marco de Canaveses (EPAMAC) αποτελεί παράδειγμα βιωσιμότητας. Με την παροχή διαφόρων μαθημάτων, το EPAMAC βελτιστοποιεί την κατανάλωση ενέργειας, διεξάγει αναλύσεις ποιότητας νερού και προωθεί τη φύτευση αυτοφυών δέντρων. Είναι

πιστοποιημένο με βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα και το πρόγραμμα Eco-Schools και αποτελεί πρότυπο βιώσιμων πρακτικών στην Πορτογαλία.

Βουλγαρία:

- Επαναχρησιμοποίηση Κλωστοϋφαντουργικών Προϊόντων: Ο Σύνδεσμος Ανακυκλωτών και Εμπόρων Μεταχειρισμένων Ρούχων προωθεί την κυκλική οικονομία με τη συλλογή, διαλογή και πώληση επαναχρησιμοποιήσιμων υφασμάτων σύμφωνα με την ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία.
- Εκστρατεία Δωρεάν Κομπόστ: Ο δήμος της Σόφιας παρέχει δωρεάν κομπόστ στους κατοίκους που πληρώνουν δημοτικό φόρο απορριμμάτων αξιοποιώντας τα πράσινα απόβλητα για την παραγωγή κομπόστ για κήπους και πάρκα της περιοχής.

2. Διαβούλευση εμπειρογνομώνων

2.1 Εισαγωγή

Κάθε εταίρος διεξήγαγε μια ομάδα εστιασμένης συζήτησης (focus group) με δέκα (10) μέλη των ομάδων-στόχων: Πάροχοι/ εκπαιδευτές/-τριες ΕΕΚ, εκπαιδευόμενοι/-νες ΕΕΚ, φορείς λήψης αποφάσεων/ χάραξης πολιτικής – τουλάχιστον τρεις (3) οργανώσεις από κάθε χώρα-εταίρο προσεγγίστηκαν με σκοπό να συμμετάσχουν στην ομάδα εστιασμένης συζήτησης. Καταβλήθηκε ιδιαίτερη προσπάθεια να συμπεριληφθούν μέλη της ομάδας-στόχου από λιγότερο προνομιούχα περιβάλλοντα. Συνολικά, προσεγγίστηκαν εξήντα (60) πάροχοι ΕΕΚ και εκπαιδευόμενοι/-νες, οι οποίοι/-ες απάντησαν σε μια σειρά ερωτήσεων μετά από μια σύνοψη και ανασκόπηση με βάση την παρακάτω θεματολογία.

2.2 Εξοικείωση με τη διαχείριση αποβλήτων

Οι συμμετέχοντες/-χουσες έχουν μεικτό επίπεδο εξοικείωσης με τις αρχές της διαχείρισης των αποβλήτων. Αν και ορισμένοι/-νες κατανοούν επαρκώς το περιεχόμενό τους, άλλοι/-λες περιορίζονται σε βασικές έννοιες όπως η ανακύκλωση και η επαναχρησιμοποίηση. Υπάρχει μια γενική επίγνωση του κύκλου διαχείρισης αποβλήτων, αλλά δεν είναι όλοι/-λες οι συμμετέχοντες/-χουσες εξοικειωμένοι/-νες με τις περιπλοκές του. Πολλοί/-λές δεν είναι εξοικειωμένοι/-νες με συγκεκριμένους κανονισμούς όπως η Οδηγία-Πλαίσιο για τα Απόβλητα της ΕΕ και εργαλεία όπως η Ιεραρχία Αποβλήτων. Παρά την έκθεση σε ανακυκλωμένα και δημιουργικά επαναχρησιμοποιούμενα υλικά μέσω οργανισμών, οι γνώσεις των μαθητών/-τριών πέρα από αυτούς τους όρους είναι περιορισμένες. Συνολικά, ενώ υπάρχει μια βασική επίγνωση των αρχών διαχείρισης αποβλήτων, υπάρχει περιθώριο βελτίωσης στην κατανόηση του ευρύτερου πεδίου εφαρμογής και των κανονισμών που διέπουν τη διαχείριση αποβλήτων.

2.3 Πηγές πληροφόρησης σχετικά με τις πρακτικές διαχείρισης αποβλήτων

Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων/-χουσών αποκαλύπτουν διάφορες πηγές και κανάλια που χρησιμοποιούνται για την ενημέρωση σχετικά με τις πρακτικές διαχείρισης αποβλήτων. Το Διαδίκτυο, ιδίως οι κρατικοί δικτυακοί τόποι (websites), αποτελεί πρωταρχική πηγή, με τους/τις συμμετέχοντες/-χουσες να έχουν πρόσβαση σε ενημερωμένα δεδομένα και νομικές

πράξεις παρά τις όποιες πρόσθετες δυσκολίες. Τα σεμινάρια και οι δραστηριότητες παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες ανάλογα με την πρωτοβουλία των εκπαιδευτών/-τριών ή των διαχειριστών/-στριών. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social media) διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο παράλληλα με τα σχολικά προγράμματα και την οικογενειακή εκπαίδευση. Ορισμένοι/-νες συμμετέχοντες/-χουσες αποκτούν επίσης γνώσεις από μαθήματα, σεμινάρια και εργαστήρια (workshops) με διαφορετικό βαθμό επίδρασης και συνέχειας. Ειδικές πλατφόρμες όπως το Pinterest και το Instagram αναδεικνύονται για την εκμάθηση των εννοιών της δημιουργικής επαναχρησιμοποίησης (upcycling) και της ανακύκλωσης (recycling). Πέραν αυτών, τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης και η παρακολούθηση εκδηλώσεων αναφέρονται ως πηγές πληροφόρησης σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων. Συνολικά, τα άτομα βασίζονται σε έναν συνδυασμό διαδικτυακών πηγών, εκπαιδευτικών πλαισίων, κοινωνικών πλατφορμών και νομικών πλαισίων για να ενημερώνονται σχετικά με τις πρακτικές διαχείρισης των αποβλήτων.

2.3 Ο ρόλος των μελών της κοινότητας στη βελτίωση των πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων

Οι διάφοροι ρόλοι που μπορούν να διαδραματίσουν τα μέλη της κοινότητας στη βελτίωση των πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων είναι οι εξής:

Ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση: Τα μέλη της κοινότητας μπορούν να ευαισθητοποιήσουν και να εκπαιδεύσουν τους άλλους σχετικά με τη σημασία της ανακύκλωσης και της ορθής διαχείρισης των αποβλήτων μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εκστρατειών ευαισθητοποίησης.

Συμμετοχή σε εθελοντικές δραστηριότητες: Συμμετοχή σε εθελοντικές δραστηριότητες ανακύκλωσης, περιβαλλοντικού καθαρισμού και ευαισθητοποίησης.

Συμμετοχή σε πρωτοβουλίες: Συμμετοχή σε πρωτοβουλίες της κοινότητας με στόχο τη βελτίωση της διαχείρισης των αποβλήτων, όπως η οργάνωση συλλογής ανακυκλώσιμων υλικών ή η προώθηση επαναχρησιμοποιήσιμων προϊόντων.

Συνεργασία με αρχές και εκπαιδευτικά ιδρύματα: Συνεργασία με τις τοπικές αρχές και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα για την υλοποίηση προγραμμάτων ανακύκλωσης και ευαισθητοποίησης.

Προσωπική ευθύνη: Ενθάρρυνση των ατόμων να αναλάβουν προσωπική ευθύνη για τη διαχείριση των αποβλήτων και τη μείωση της περιβαλλοντικής ρύπανσης.

Στα πρόσθετα σημεία περιλαμβάνεται η σημασία της προσαρμογής των εκπαιδευτικών προσεγγίσεων στην εξελισσόμενη κατανόηση της διαχείρισης των αποβλήτων, όπως η εστίαση στον ολιστικό κύκλο των αποβλήτων και η ανάλογη προσαρμογή των

δραστηριοτήτων. Παράλληλα, εκφράζεται η επιθυμία για πιο ενεργή συμμετοχή των μαθητών/-τριών ΕΕΚ στις προσπάθειες διαχείρισης αποβλήτων του σχολείου τους. Η συνεργασία μεταξύ δήμων, κυβερνήσεων και πολιτών θεωρείται ζωτικής σημασίας σε συνδυασμό με συγκεκριμένες δράσεις όπως η χωριστή συλλογή αποβλήτων, οι εθελοντικές εκστρατείες καθαρισμού και καινοτόμες λύσεις όπως τα μηχανήματα επιστροφής συσκευασιών στις αγορές. Τέλος, δίνεται έμφαση σε αλλαγές στον τρόπο ζωής, όπως το περπάτημα, η ποδηλασία ή η χρήση των δημόσιων μέσων μεταφοράς για τη μείωση της παραγωγής αποβλήτων. Γενικά, η εμπλοκή και η συνεργασία της κοινότητας θεωρούνται απαραίτητες για την εφαρμογή αποτελεσματικών πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων.

2.4 Προκλήσεις στο υφιστάμενο σύστημα διαχείρισης αποβλήτων

Οι κύριες προκλήσεις που εντοπίστηκαν στο υφιστάμενο σύστημα διαχείρισης αποβλήτων είναι οι εξής:

- Έλλειψη υποδομών: Ανεπαρκείς κάδοι ανακύκλωσης και υποδομές για τη διαχείριση των αποβλήτων.
- Έλλειψη ευαισθητοποίησης: Περιορισμένη ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τις ορθές πρακτικές διαχείρισης αποβλήτων.
- Θέματα εμπιστοσύνης: Έλλειψη εμπιστοσύνης στους φορείς διαχείρισης αποβλήτων.
- Κίνητρα και ανταμοιβές: Απουσία ειδικών κινήτρων για την υιοθέτηση φιλικών προς το περιβάλλον πρακτικών.
- Πρόσβαση σε πληροφορίες και πόρους: Έλλειψη πληροφοριών σχετικά με τις διαδικασίες ανακύκλωσης και τα σχετικά υλικά, όπως οι κάδοι κομποστοποίησης.
- Ανεπαρκής διαχείριση των Χώρων Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ): Κακή οριοθέτηση των χώρων υγειονομικής ταφής και ανεπαρκές προσωπικό για τον καθαρισμό.
- Ανησυχίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα: Αναποτελεσματικότητα της ανακύκλωσης λόγω του πεπαλαιωμένου εξοπλισμού και των ανεπαρκών μονάδων ανακύκλωσης.
- Αλλαγή συμπεριφοράς: Η δυσκολία αλλαγής συμπεριφορών και η προώθηση βιώσιμων πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων απαιτεί προσπάθειες ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης.

Στις συγκεκριμένες προκλήσεις που αναφέρθηκαν περιλαμβάνονται η ανεπαρκής χωριστή συλλογή αποβλήτων σε ορισμένες περιοχές, η κακή λειτουργία των οικολογικών χώρων, οι κατεστραμμένοι ή ανεπαρκείς κάδοι και τα προβλήματα με τον διαχωρισμό των αποβλήτων στα σημεία συλλογής. Ανησυχίες εκφράστηκαν επίσης σχετικά με την παραμέληση των πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων σε χώρους μαθητείας, την έλλειψη εγκαταστάσεων ανακύκλωσης και τις ανεπαρκείς προσπάθειες ανακύκλωσης σε σχολές καλών τεχνών.

Συνολικά, η έλλειψη πληροφόρησης, υποδομών και δέσμευσης της κοινότητας αναγνωρίζονται ως βασικά εμπόδια για τη βελτίωση των πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων. Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, θεωρούνται απαραίτητες ολοκληρωμένες προσπάθειες τόσο σε κοινοτικό όσο και σε κρατικό επίπεδο.

2.5 Περιβαλλοντικές ή υγειονομικές ανησυχίες σχετικά με τη διαχείριση αποβλήτων

Οι περιβαλλοντικές και υγειονομικές ανησυχίες που σχετίζονται με τη διαχείριση των αποβλήτων και οι οποίες αναφέρθηκαν στις ομάδες εστιασμένης συζήτησης είναι οι ακόλουθες:

Εγγύτητα σε κατοικημένες περιοχές: Η εναπόθεση αποβλήτων κοντά σε κατοικημένες περιοχές, όπως τα Σημεία Επιλεκτικής Συλλογής Αστικών Αποβλήτων (PSZOK), δημιουργεί ανησυχίες για πιθανούς κινδύνους για την υγεία των κατοίκων της περιοχής.

Αναδυόμενες επιδημίες και μολυσματικές ασθένειες: Οι συμμετέχοντες/-χουσες εξέφρασαν ανησυχίες για την εμφάνιση νέων επιδημιών ή την αύξηση των μολυσματικών ασθενειών λόγω της ακατάλληλης διαχείρισης των αποβλήτων.

Ρύπανση: Εντοπίζονται διάφορες μορφές ρύπανσης, όπως η ρύπανση του νερού και του υδροφόρου ορίζοντα, η αισθητική υποβάθμιση των φυσικών περιοχών, η ατμοσφαιρική ρύπανση από την καύση αποβλήτων και η ρύπανση του εδάφους που επηρεάζει την υγεία και τη διατροφή.

Θέματα Χώρων Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων: Ιδιαίτερες ανησυχίες εκφράζονται για χώρους υγειονομικής ταφής απορριμμάτων, όπως το Bellolampo στο Παλέρμο, όπου οι εμπρηστικές επιθέσεις απελευθερώνουν τοξικούς ρύπους στο περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων καρκινογόνων ουσιών όπως οι πολυκυκλικοί αρωματικοί υδρογονάνθρακες (PAHs).

Πυρκαγιές: Οι πυρκαγιές που σχετίζονται με τα απορρίμματα, οι οποίες πυροδοτούνται από αναμμένα τσιγάρα ή πεταμένα σκουπίδια, αναδεικνύονται ως μείζον πρόβλημα σε ορισμένες περιοχές, όπως η Πορτογαλία.

Υπερεκμετάλλευση των πόρων και υπερχειλίση των χωματερών: Στις αναπτυσσόμενες χώρες, η υπερεκμετάλλευση των πόρων και η υπερχειλίση των χώρων υγειονομικής ταφής συνιστούν σοβαρό κίνδυνο για το περιβάλλον και την υγεία.

Πλαστική ρύπανση: Η πλαστική ρύπανση του νερού και του εδάφους, καθώς και η εισαγωγή δυνητικά τοξικών απορριμμάτων για καύση, αποτελούν μείζον θέμα ανησυχίας στη Βουλγαρία.

Ατμοσφαιρική ρύπανση: Η ατμοσφαιρική ρύπανση, ιδιαίτερα σε βουλγαρικές πόλεις όπως η Σόφια, εγκυμονεί κινδύνους για την υγεία των κατοίκων, με τις εκπομπές των μηχανοκίνητων οχημάτων να θεωρούνται σημαντικός συντελεστικός παράγοντας.

Συνολικά, οι προαναφερθείσες ανησυχίες υπογραμμίζουν την επείγουσα ανάγκη για αποτελεσματικά μέτρα και πολιτικές για την αντιμετώπιση των κινδύνων για το περιβάλλον και την υγεία, οι οποίοι συνδέονται με τις πρακτικές διαχείρισης των αποβλήτων.

2.6 Προγράμματα εκπαίδευσης και ενημέρωσης για την προώθηση πρακτικών υπεύθυνης διαχείρισης αποβλήτων

Υπάρχει μεγάλη ανάγκη για περισσότερα προγράμματα εκπαίδευσης και ενημέρωσης με στόχο την προώθηση υπεύθυνων πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων. Τα βασικά σημεία που υπογραμμίζουν αυτή την ανάγκη είναι τα εξής:

- Εκπαιδευτικές ελλείψεις: Οι συμμετέχοντες/-χουσες επισήμαναν την έλλειψη σχετικής εκπαίδευσης από την οικογένεια και το σχολείο, καθώς και την έλλειψη οργανωμένων πληροφοριών για τους/τις εκπαιδευτικούς και τους/τις μαθητές/-τριες σχετικά με θέματα διαχείρισης αποβλήτων.
- Έλλειψη συστηματικής περιβαλλοντικής εκπαίδευσης: Υπάρχει ανάγκη για πιο συστηματική περιβαλλοντική εκπαίδευση, ώστε να αντιμετωπιστούν τα κενά από πλευράς γνώσης και ευαισθητοποίησης.
- Ευαισθητοποίηση: Η απάθεια των μαθητών/-τριών απέναντι στη διαχείριση των αποβλήτων υπογραμμίζει την ανάγκη για αύξηση των προσπαθειών ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης.
- Οικονομικά εμπόδια: Η δαπανηρή παροχή ειδικών κάδων υποδηλώνει την ανάγκη για περισσότερη χρηματοδότηση και πόρους για τη διάθεση εκπαιδευτικών πόρων.
- Συστημικές προκλήσεις στα κέντρα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ): Πολλά κέντρα ΕΕΚ δεν διαθέτουν κατάλληλα συστήματα διάθεσης αποβλήτων, γεγονός που υποδηλώνει συστημικά ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν.
- Θέματα εμπιστοσύνης: Η απογοήτευση του κοινού σχετικά με τις διαδικασίες συλλογής ανακυκλώσιμων υλικών αποτελεί πρόσθετο εμπόδιο, αναδεικνύοντας τη σημασία της οικοδόμησης εμπιστοσύνης και διαφάνειας στις πρακτικές διαχείρισης αποβλήτων.
- Πρακτικές λύσεις στην εκπαίδευση: Τα εκπαιδευτικά προγράμματα θα πρέπει να προσφέρουν πρακτικές λύσεις εφαρμόσιμες στις σχολές ΕΕΚ, στην πρακτική άσκηση και στην καθημερινή ζωή και όχι μόνο θεωρητικά παραδείγματα.
- Ειδικά μαθήματα: Οι συμμετέχοντες/-χουσες θεωρούν ότι υπάρχει ανάγκη για ειδικά μαθήματα σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων, καθώς κατά τη γνώμη τους, τέτοια μαθήματα λείπουν από τα εκπαιδευτικά συστήματα των χωρών τους.

Συνολικά, οι απαντήσεις των συμμετεχόντων/-χουσών τονίζουν τη σημασία των ολοκληρωμένων προσπαθειών εκπαίδευσης και ενημέρωσης για την αντιμετώπιση των κενών γνώσεων, την αλλαγή συμπεριφορών και την προώθηση υπεύθυνων πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων σε διάφορα περιβάλλοντα και δημογραφικά στρώματα.

2.7 Παρατηρήσεις σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων στα ιδρύματα ΕΕΚ

Οι συμμετέχοντες/-χουσες μοιράστηκαν διάφορες προσωπικές εμπειρίες και παρατηρήσεις σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων στα ιδρύματα ΕΕΚ:

- Λανθασμένος διαχωρισμός αποβλήτων: Ο διαχωρισμός των αποβλήτων γίνεται συχνά με εσφαλμένο τρόπο λόγω έλλειψης γνώσεων επί του θέματος. Δεν υπάρχει κοινό πλαίσιο ή θεσμικός ορισμός για τη διαχείριση των αποβλήτων.
- Αποκλίσεις μεταξύ των δήμων: Κάποιοι δήμοι είναι πιο δραστήριοι και παρέχουν ειδικούς κάδους, ενώ άλλοι δεν διαθέτουν πόρους για την κατάλληλη υποδομή διαχείρισης αποβλήτων.
- Απάθεια των μαθητών/-τριών: Πολλοί/-λές μαθητές/-τριες δείχνουν απάθεια απέναντι στη χρήση ακόμη και των κάδων γενικών απορριμμάτων, γεγονός που συμβάλλει σε ακατάλληλες πρακτικές διαχείρισης αποβλήτων.
- Οικονομικά εμπόδια: Οι ειδικοί κάδοι είναι συχνά ακριβοί και τα εκπαιδευτικά κέντρα δεν μπορούν να τους αγοράσουν χωρίς τη λήψη κρατικής υποστήριξης. Επιπλέον, παρατηρείται έλλειψη επαρκών κάδων, ειδικά για τα χάρτινα απορρίμματα.
- Έλλειψη ανακύκλωσης σε απομακρυσμένες περιοχές: Σε πιο απομακρυσμένες περιοχές της χώρας, όπως τα νησιά και τα χωριά, η ανακύκλωση είναι γενικά ανύπαρκτη, γεγονός που οδηγεί σε έλλειψη περιβαλλοντικής γνώσης και ευαισθητοποίησης των μαθητών/-τριών.
- Έμφαση στη μείωση των αποβλήτων: Ορισμένοι/-νες συμμετέχοντες/-χουσες τόνισαν τη σημασία της μείωσης των αποβλήτων ως πρωταρχικό στόχο στην εκπαίδευση για τη διαχείριση των αποβλήτων υποστηρίζοντας τη συνειδητή κατανάλωση και τις εναλλακτικές πρακτικές αγοράς.
- Ανάγκη για ολοκληρωμένη εκπαίδευση: Οι συμμετέχοντες/-χουσες εστίασαν στην ανάγκη για ολοκληρωμένη εκπαίδευση στη διαχείριση των αποβλήτων από το δημοτικό έως το γυμνάσιο, με έμφαση όχι μόνο στην ανακύκλωση και την επαναχρησιμοποίηση, αλλά και στη μείωση των αποβλήτων και την κριτική κατανάλωση.
- Θετικές πρακτικές: Παρά τις προκλήσεις, οι συμμετέχοντες/-χουσες μοιράστηκαν θετικές πρακτικές εντός των ιδρυμάτων τους, όπως η ανακύκλωση ανόργανων και οργανικών αποβλήτων, η δημιουργία μονάδων κομποστοποίησης και η χρήση επαναχρησιμοποιήσιμων αντικειμένων κατά τη διάρκεια εκδηλώσεων και εργαστηρίων.

Στο σύνολό τους, οι συμμετέχοντες/-χουσες υπογράμμισαν τη σημασία της ευαισθητοποίησης, της υλοποίησης πρακτικών πρωτοβουλιών διαχείρισης αποβλήτων και της ενσωμάτωσης των αρχών μείωσης των αποβλήτων στα αναλυτικά προγράμματα σπουδών για την προώθηση υπεύθυνων πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων στα ιδρύματα ΕΕΚ.

2.8 Εμπόδια στις προσπάθειες διάθεσης ή ανακύκλωσης αποβλήτων στον τομέα της ΕΕΚ

Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων/-χουσών αναδεικνύουν διάφορα εμπόδια και δυσχέρειες που λειτουργούν ανασταλτικά στις προσπάθειες ορθής διάθεσης και ανακύκλωσης αποβλήτων στον τομέα της ΕΕΚ:

Ανεπαρκής κρατική υποστήριξη: Η έλλειψη υποστήριξης από τις τοπικές και περιφερειακές αρχές εμποδίζει την αποτελεσματική εφαρμογή των προγραμμάτων ανακύκλωσης.

Έλλειψη πολιτικής βούλησης και χρηματοδότησης: Η περιορισμένη πολιτική βούληση και χρηματοδότηση, ιδίως από τις πιο προηγμένες τεχνολογικά χώρες, δημιουργούν εμπόδια στην ανάπτυξη και εφαρμογή προηγμένων συστημάτων διαχείρισης αποβλήτων.

Έλλειψη συνηθειών ανακύκλωσης: Η ανεπαρκής εκπαίδευση από τις οικογένειες και η έλλειψη συνηθειών ανακύκλωσης συμβάλλουν στην αδιαφορία και την άγνοια της συμπεριφοράς ανακύκλωσης εκ μέρους των μαθητών/-τριών.

Ελλιπείς κάδοι ανακύκλωσης: Η απουσία όλων των κατηγοριών κάδων ανακύκλωσης δυσχεραίνει την αποτελεσματική χρήση τους από τους πολίτες.

Υποδομές και περιορισμοί χρηματοδότησης: Η έλλειψη υποδομών, οργανωμένης πληροφόρησης των εκπαιδευτικών και των μαθητών/-τριών και χρηματοδότησης για την εγκατάσταση κάδων ανακύκλωσης στα σχολεία επηρεάζει τη στάση των μαθητών/-τριών απέναντι στα κοινωνικά ζητήματα και την ανακύκλωση.

Ανάγκη για ειδική περιβαλλοντική εκπαίδευση: Ορισμένοι/-νες εκπαιδευτικοί τάχθηκαν υπέρ της ύπαρξης ενός ειδικού μαθήματος που θα ασχολείται με περιβαλλοντικά ζητήματα, προκλήσεις και εναλλακτικές διαδρομές στα σχολικά προγράμματα για την ενίσχυση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Πρακτική εφαρμογή στα σχολεία: Παρά τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν στα πλαίσια της μαθητείας, οι συμμετέχοντες/-χουσες στα ιδρύματα ΕΕΚ συναντούν λιγότερα εμπόδια στην εφαρμογή πρακτικών υπεύθυνης διαχείρισης αποβλήτων. Ωστόσο, υπάρχει ανάγκη για πρακτική ένταξη της βιώσιμης διαχείρισης αποβλήτων στα σχολικά προγράμματα για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων.

Έλλειψη κουλτούρας χωριστής συλλογής απορριμμάτων: Υπάρχει μια γενική έλλειψη κουλτούρας για τη χωριστή συλλογή απορριμμάτων στα σχολεία και την κοινότητα, με τους/τις μαθητές/-τριες να λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τη διάθεση των απορριμμάτων κυρίως από τις οικογένειές τους και όχι από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Συνολικά, τα εμπόδια αυτά υπογραμμίζουν τη σημασία της αντιμετώπισης συστημικών ζητημάτων, της ενίσχυσης των προσπαθειών εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης και της παροχής επαρκών υποδομών και χρηματοδότησης για την προώθηση ορθών πρακτικών διάθεσης και ανακύκλωσης αποβλήτων στον τομέα της ΕΕΚ.

2.9 Εκπαίδευση και κατάρτιση των μαθητών/-τριών και του προσωπικού της ΕΕΚ σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι δεν παρέχεται επαρκής εκπαίδευση και κατάρτιση στους/στις μαθητές/-τριες και το προσωπικό της ΕΕΚ όσον αφορά τη διαχείριση των αποβλήτων:

- Έλλειψη εκπαίδευσης: Οι συμμετέχοντες/-χουσες συμφώνησαν ομόφωνα ότι υπάρχει έλλειψη εκπαίδευσης στον τομέα αυτό, με ανεπαρκή κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε σχετικά θέματα.
- Εξάρτηση από ιδιωτικές πρωτοβουλίες: Πολλοί/-λές συμμετέχοντες/-χουσες δήλωσαν ότι η εκπαίδευση που έχουν λάβει μέχρι στιγμής, όπως σεμινάρια και προγράμματα, προέρχεται από ιδιωτικές πρωτοβουλίες και όχι από θεσμοθετημένα προγράμματα κατάρτισης.
- Περιορισμένος αντίκτυπος των ατομικών προσπαθειών: Αν και ορισμένοι/-νες συμμετέχοντες/-χουσες τόνισαν τη σημασία της ατομικής δράσης και των τοπικών πρωτοβουλιών στη διαχείριση των αποβλήτων, άλλοι/-λες εξέφρασαν δυσαρέσκεια για τον περιορισμένο αντίκτυπο που μπορούν να έχουν τα άτομα χωρίς ευρύτερες συστημικές αλλαγές.
- Ανάγκη για πρακτικές λύσεις: Οι μαθητές/-τριες ΕΕΚ θεωρούν ότι η παρεχόμενη εκπαίδευση είναι ανεπαρκής για τη δημιουργία πρακτικών λύσεων σε θέματα διαχείρισης αποβλήτων. Εξέφρασαν μάλιστα την επιθυμία για περισσότερο εκπαιδευτικό υλικό που να επικεντρώνεται σε πρακτικές λύσεις.
- Ανεπαρκής εφαρμογή στα Κέντρα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης: Οι συμμετέχοντες/-χουσες σημείωσαν ότι, δεδομένου ότι πολλές πρακτικές διαχείρισης αποβλήτων δεν εφαρμόζονται στα βουλγαρικά κέντρα και σχολεία ΕΕΚ, η παρεχόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση δεν είναι επαρκείς.
- Πρόσκληση για πρόσθετες πρωτοβουλίες ενημέρωσης: Υπάρχει γενική ομοφωνία ότι απαιτούνται πρόσθετες πρωτοβουλίες ενημέρωσης για να αντιμετωπιστεί το κενό στην εκπαίδευση και κατάρτιση στον τομέα της διαχείρισης αποβλήτων.

Συνολικά, οι συμμετέχοντες/-χουσες πιστεύουν ότι απαιτούνται πιο ολοκληρωμένα και θεσμοθετημένα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων διαχείρισης αποβλήτων στον τομέα της ΕΕΚ.

2.10 Συστάσεις για τη βελτίωση των πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων στα ιδρύματα ΕΕΚ

Οι συμμετέχοντες/-χουσες διατύπωσαν διάφορες συστάσεις για τη βελτίωση των πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων στα ιδρύματα ΕΕΚ:

Εκπαίδευση και κατάρτιση: Παροχή εξειδικευμένων μαθημάτων, κατάρτιση για το προσωπικό και έτοιμα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σχετικά με τον διαχωρισμό των αποβλήτων και την ενεργειακή απόδοση.

Εκστρατείες ευαισθητοποίησης: Διοργάνωση εκστρατειών ευαισθητοποίησης του κοινού σε συνεργασία με τις δημοτικές αρχές, συμπεριλαμβανομένων πρακτικών δραστηριοτήτων για μαθητές/-τριες και κατοίκους.

Ενίσχυση της οικολογικής συνείδησης: Μεταφορά γνώσεων στον χώρο εργασίας και διάδοση πρακτικών προστασίας του περιβάλλοντος στην ευρύτερη κοινωνία.

Συμμετοχή σε πρωτοβουλίες: Συμμετοχή σε εθνικές ή ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες για την προώθηση της οικολογικής εκπαίδευσης και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Στρατηγικές εφαρμογής: Υιοθέτηση στρατηγικών όπως η παροχή κάδων ανακύκλωσης, η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών θεμάτων στο πρόγραμμα σπουδών, η διοργάνωση διαγωνισμών και εκστρατειών ευαισθητοποίησης και η οργάνωση πρακτικών δραστηριοτήτων, όπως επισκέψεις σε χώρους διαχείρισης αποβλήτων.

Έναρξη από το μηδέν: Στα ιδρύματα που δεν διαθέτουν πρακτικές διαχείρισης αποβλήτων, θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στον διαχωρισμό των αποβλήτων και στις στρατηγικές πρόληψης, συμπεριλαμβανομένης της επανεξέτασης των συστημάτων αγοράς προϊόντων ώστε να ευνοηθούν οι βιώσιμες αλυσίδες εφοδιασμού.

Βελτίωση της επικοινωνίας: Διασφάλιση της ενημέρωσης των μαθητών/-τριών σχετικά με τη συμμετοχή του σχολείου σε περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες, πιστοποιήσεις και έργα για την αύξηση της ευαισθητοποίησης και της δέσμευσης.

Ειδικά μαθήματα: Εισαγωγή ειδικών μαθημάτων για τη διαχείριση αποβλήτων στα ιδρύματα ΕΕΚ παρέχοντας στους/στις μαθητές/-τριες περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης και πρακτικές δεξιότητες.

Συνεργασία με τοπικούς φορείς: Δημιουργία επαφών με τοπικά ιδρύματα διαχείρισης αποβλήτων για τη διευκόλυνση της διδασκαλίας σχετικά με τις αρχές διαχείρισης αποβλήτων.

Οργανωτική βελτίωση: Εστίαση στην καλύτερη οργάνωση και ενοποίηση των πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων στον τομέα της ΕΕΚ, με προσπάθειες να πειστούν οι άνθρωποι για τη σημασία της βιώσιμης διάθεσης των αποβλήτων και να υλοποιηθούν περισσότερες εκστρατείες ευαισθητοποίησης.

Έρευνα και ανάλυση: Διεξαγωγή μελετών σχετικά με τις βέλτιστες ευρωπαϊκές πρακτικές διαχείρισης αποβλήτων στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για τη διευκόλυνση της μετάβασης της εκπαίδευσης στη διαχείριση αποβλήτων στο βουλγαρικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Σύσταση ομάδων εργασίας: Συγκρότηση ομάδων εργασίας για την εισαγωγή καινοτομιών στις πρακτικές διαχείρισης αποβλήτων.

Οι παραπάνω συστάσεις αποσκοπούν στην αντιμετώπιση διαφόρων πτυχών της διαχείρισης αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης, της ευαισθητοποίησης, της πρακτικής εφαρμογής και της συνεργασίας, για τη βελτίωση των πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων στα ιδρύματα ΕΕΚ.

3. Αποτελέσματα της έρευνας

3.1 Εισαγωγή

Το ερωτηματολόγιο είχε ως στόχο να γίνουν κατανοητές οι ανάγκες και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι/-νες και οι πάροχοι ΕΕΚ. Συνολικά, 384 άτομα απάντησαν στα διαδικτυακά ερωτηματολόγια από όλες τις χώρες-εταίρους και συγκεντρώθηκαν οι απόψεις των ομάδων-στόχων σχετικά με τις ανάγκες, τις προκλήσεις και τους παράγοντες διευκόλυνσης που απαιτούνται για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη βιώσιμη διαχείριση των αποβλήτων και την καλύτερη κατανόηση των τομέων που χρειάζονται περαιτέρω βελτίωση.

3.2 Προφίλ των συμμετεχόντων/-χουσών

Από τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα, η πλειονότητα ήταν ηλικίας 16-22 ετών, καθώς και 30-50 ετών. Σχεδόν το 10% των συμμετεχόντων/-χουσών ήταν ηλικίας 22-30 ετών και ένα άλλο 10% ήταν άνω των 60 ετών, γεγονός που δείχνει ότι και οι ενήλικες αναγνωρίζουν τη σημασία της βιωσιμότητας για την επαγγελματική τους εξέλιξη.

Κατά τα τελευταία τρία χρόνια, η απάντηση που δόθηκε στην ερώτηση σχετικά με τη συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης σε θέματα αειφόρου ή περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ήταν ανάμεικτη. Αν και ένα αξιοσημείωτο 34% των ερωτηθέντων ατόμων δήλωσε ότι συμμετείχε σε τέτοια προγράμματα, η πλειοψηφία του 66% δήλωσε ότι δεν συμμετείχε καθόλου. Είναι ενδιαφέρον ότι σε ένα άλλο υποσύνολο, το 79% επιβεβαίωσε τη συμμετοχή του σε εκπαίδευση, σε αντίθεση με το 24% που δεν είχε συμμετάσχει. Ομοίως, σε μια άλλη ομάδα, το 53% επιβεβαίωσε τη συμμετοχή του, ενώ το 47% δεν είχε συμμετάσχει σε καμία προσπάθεια περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Αυτά τα στατιστικά στοιχεία διαμορφώνουν μια διαφοροποιημένη εικόνα της δέσμευσης στην εκπαίδευση για την αειφορία με βάση τις διάφορες χώρες-εταίρους, καθώς παρουσιάζει ένα εύρος επιπέδων εμπλοκής από την ενθουσιώδη συμμετοχή έως την πλήρη απεμπλοκή. Αξίζει να σημειωθεί ότι ένα σημαντικό ποσοστό των ερωτηθέντων/-θισών της τάξης του 45% δήλωσε ότι δεν είχε συμμετάσχει ποτέ, ενώ μόλις το 55% παραδέχθηκε ότι συμμετείχε σε τέτοιες δραστηριότητες σε κάποιον βαθμό.

3.3 Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση

Όταν οι συμμετέχοντες/-χουσες ερωτήθηκαν αν έχουν συμμετάσχει στο παρελθόν σε κάποια εκπαίδευση για περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, έδωσαν ποικίλες πληροφορίες. Σαράντα επτά (47) άτομα αποκάλυψαν ότι η κατάρτιση στην οποία συμμετείχαν συντονίστηκε από τους/τις εργοδότες/-τριές τους, ενώ 39 ερωτηθέντες/-θείσες ανέφεραν ότι οι εκπαιδευτικές συνεδρίες που παρακολούθησαν υλοποιήθηκαν από παρόχους Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ). Ένα σημαντικό ποσοστό 63 ατόμων ανέφερε ότι έλαβε

κατάρτιση και από τις δύο πηγές αναδεικνύοντας τις πολύπλευρες προσεγγίσεις της εκπαίδευσης στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους ανάπτυξης. Ωστόσο, ένας αξιοσημείωτος αριθμός 220 ερωτηθέντων/-θεισών αποκάλυψε ότι δεν είχε συμμετάσχει ποτέ σε καμία κατάρτιση, γεγονός που υπογραμμίζει ότι ένα μεγάλο τμήμα των συμμετεχόντων/-χουσών μπορεί να έχει χάσει τέτοιες ευκαιρίες.

Κατά την αξιολόγηση της ευκολίας ανακάλυψης νέων ευκαιριών κατάρτισης σε θέματα περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, οι ερωτηθέντες/-θείσες αναφέρθηκαν σε διαφορετικό βαθμό προσβασιμότητας. Ένας σημαντικός αριθμός 60 ατόμων αξιολόγησε την εμπειρία του στο χαμηλότερο άκρο του φάσματος υποδεικνύοντας ότι δεν ήταν εύκολο να ανακαλύψουν τέτοιες πρωτοβουλίες κατάρτισης. Ομοίως, 51 ερωτηθέντες/-θείσες επανέλαβαν αυτό το συναίσθημα επιλέγοντας τη δεύτερη επιλογή της κλίμακας. Ωστόσο, ένας μεγαλύτερος αριθμός 128 ατόμων έκλινε προς το μεσαίο επίπεδο υποδηλώνοντας ένα μέτριο επίπεδο ευκολίας στην πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με την κατάρτιση περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης. Στο ανώτερο άκρο της κλίμακας, 77 ερωτηθέντες/-θείσες δήλωσαν ότι η διαδικασία ανακάλυψης αυτών των ευκαιριών ήταν σχετικά ομαλή, ενώ 48 άτομα έδειξαν να είναι ιδιαίτερα ενθουσιώδη βαθμολογώντας την εμπειρία τους στο υψηλότερο επίπεδο ευκολίας, γεγονός που υποδηλώνει ότι τους ήταν εύκολο να μάθουν για ένα νέο πρόγραμμα κατάρτισης σε θέματα ευαισθητοποίησης για το περιβάλλον.

3.4 Βιώσιμη διαχείριση αποβλήτων

Η απροθυμία των συμμετεχόντων/-χουσών να λάβουν μέρος σε κατάρτιση για την ενίσχυση των δεξιοτήτων τους στη βιώσιμη διαχείριση αποβλήτων οφείλεται σε πολλούς παράγοντες, όπως προκύπτει από τις ποικίλες απαντήσεις τους. Ένα σημαντικό τμήμα, που αποτελείται από 117 άτομα, παραδέχθηκε ότι δεν σκέφτηκε ποτέ να συμμετάσχει σε τέτοια θεματική κατάρτιση, γεγονός που υποδηλώνει μια θεμελιώδη έλλειψη ευαισθητοποίησης ή ενδιαφέροντος. Επιπλέον, 45 ερωτηθέντες/-θείσες αναφέρθηκαν στην ταλαιπωρία όσον αφορά την τοποθεσία υλοποίησης αυτών των προγραμμάτων, ενώ 59 άτομα επισήμαναν δυσκολίες στον προγραμματισμό με το χρονοδιάγραμμα των εκπαιδευτικών συναντήσεων. Επιπλέον, 43 συμμετέχοντες/-χουσες επισήμαναν ζητήματα σχετικά με τις μεθόδους παράδοσης των μαθημάτων υποδεικνύοντας ότι τα μέσα διεξαγωγής αυτών των προγραμμάτων δεν τους/τις βόλευαν. Ανησυχίες σχετικά με τη διάρκεια των προγραμμάτων εξέφρασαν 49 άτομα, ενώ 35 ερωτηθέντες/-θείσες εξέφρασαν δυσαρέσκεια για τη συχνότητα των μαθημάτων. Ειδικότερα, 64 συμμετέχοντες/-χουσες εξέφρασαν ανησυχία λόγω των περιορισμένων προοπτικών απασχόλησης που απαιτούν αυτές τις δεξιότητες στη χώρα τους, ενώ 27 άτομα θεώρησαν ότι το περιεχόμενο των προγραμμάτων δεν ευθυγραμμίζεται με τις τρέχουσες ανάγκες τους. Άλλοι παράγοντες που συνέβαλαν στην αποθάρρυνση περιλάμβαναν ανησυχίες σχετικά με το επίπεδο των εκπαιδευτών/-τριών, το απαρχαιωμένο υλικό και την αντιληπτή έλλειψη αξίας που αποδίδουν οι εργοδότες/-τριές τους σε αυτή την κατάρτιση. Ένας σημαντικός αριθμός 71 ατόμων ανέφερε επίσης διάφορους λόγους στην κατηγορία «Άλλο» αναδεικνύοντας την πολυπλοκότητα των εμποδίων που αντιμετωπίζουν στην επιδίωξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και της ανάπτυξης δεξιοτήτων.

Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της κατάρτισης στην εκπαίδευση για τη Βιώσιμη Διαχείριση Αποβλήτων όσον αφορά τη διευκόλυνση των ευκαιριών απασχόλησης ή της επαγγελματικής εξέλιξης δημιούργησε ανάμεικτα συναισθήματα στους/στις

συμμετέχοντες/-χουσες. Η ισχυρή πλειοψηφία των 158 ατόμων βαθμολόγησαν την εμπειρία τους στο κατώτερο άκρο της κλίμακας υποδεικνύοντας ότι η εκπαίδευση που έλαβαν δεν τους παρείχε επαρκείς ευκαιρίες για να εξασφαλίσουν εργασία ή να εξελιχθούν στο πλαίσιο των σημερινών τους ρόλων. Ομοίως, 41 ερωτηθέντες/-θείσες επανέλαβαν αυτό το συναίσθημα επιλέγοντας τη δεύτερη επιλογή της κλίμακας. Παρότι ένα σημαντικό τμήμα 91 ατόμων έτεινε προς τη μέση λύση υποδηλώνοντας κάποιο επίπεδο αποτελεσματικότητας όσον αφορά την παροχή προοπτικών απασχόλησης ή ευκαιριών επαγγελματικής εξέλιξης, μια μικρότερη αλλά αξιοσημείωτη ομάδα 53 ατόμων εξέφρασε θετική άποψη, γεγονός που υποδηλώνει ότι η κατάρτιση όντως τους παρείχε επαρκείς διεξόδους για επαγγελματική ανάπτυξη. Τέλος, 38 ερωτηθέντες/-θείσες φάνηκαν να είναι ιδιαίτερα αισιόδοξοι/-ξες, αξιολογώντας την εμπειρία τους στο υψηλότερο επίπεδο αποτελεσματικότητας υποδηλώνοντας ότι η κατάρτιση τους παρείχε άφθονες ευκαιρίες να βρουν εργασία ή να εξελιχθούν σε επαγγελματικό επίπεδο.

3.5 Πράσινη μετάβαση

Οι ερωτηθέντες/-θείσες, μετά τη συμμετοχή τους σε εκπαίδευση σχετικά με την Πράσινη Μετάβαση ή οποιαδήποτε άλλη περιβαλλοντική εκπαίδευση, παρείχαν ένα ευρύ φάσμα συστάσεων για βελτίωση. Ορισμένοι/-νες εξέφρασαν την επιθυμία για μεγαλύτερη προσβασιμότητα και ευαισθητοποίηση σε τέτοια προγράμματα τονίζοντας τη σημασία της παροχής και δημοσιοποίησης αυτών των ευκαιριών για την ενθάρρυνση της συμμετοχής. Άλλοι/-λες υπογράμμισαν τη σημασία της πρακτικής εφαρμογής και των ενημερωμένων πληροφοριών προτείνοντας να ενημερώνεται τακτικά το περιεχόμενο της κατάρτισης και να προσφέρει χειροπιαστά παραδείγματα από τον πραγματικό κόσμο για καλύτερη κατανόηση. Εκφράστηκαν, μεταξύ άλλων, ανησυχίες σχετικά με τη διάρκεια της κατάρτισης, το επίπεδο των εκπαιδευτών/-τριών και τη συνάφεια του περιεχομένου υποδεικνύοντας την ανάγκη για βελτιώσεις στους τομείς αυτούς. Συνολικά, οι συστάσεις αντικατοπτρίζουν μια συλλογική φιλοδοξία για πιο αποτελεσματικές, ελκυστικές και πρακτικές εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες που αντιμετωπίζουν τις σύγχρονες προκλήσεις και ενδυναμώνουν τα άτομα να συμβάλλουν ουσιαστικά στην αειφορία.

Κατά την αξιολόγηση της προθυμίας τους να παρακολουθήσουν μελλοντική κατάρτιση, οι ερωτηθέντες/-θείσες εξέφρασαν θετική άποψη για τη συμμετοχή τους, με μέσο όρο 73% επί του συνόλου. Αυτό υποδηλώνει ένα περισσότερο από μέτριο ενδιαφέρον για επιδίωξη πρόσθετης περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, εφόσον αυτή είναι διαθέσιμη. Οι συμμετέχοντες/-χουσες εξέφρασαν ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερόντων και μαθησιακών στόχων που θα ήθελαν να επιδιώξουν στην κατάρτιση για την περιβαλλοντική εκπαίδευση. Η ενσωμάτωση στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση αναδείχθηκε ως προτεραιότητα υπογραμμίζοντας την επιθυμία να ενσωματωθούν οι περιβαλλοντικές αρχές στην ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων. Πολλά άτομα εξέφρασαν έντονο ενδιαφέρον για την κατανόηση του προσωπικού τους αντικτύπου στο περιβάλλον και την αναζήτηση τρόπων για την ενίσχυση της συμβολής τους. Θέματα όπως η κλιματική αλλαγή και οι αστικές της επιπτώσεις, ο βιώσιμος σχεδιασμός πόλεων, οι μέθοδοι διαχείρισης αποβλήτων και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας συγκέντρωσαν σημαντική προσοχή, γεγονός που αντικατοπτρίζει την επιθυμία για

πρακτικές γνώσεις εφαρμόσιμες στην καθημερινή ζωή και σε επαγγελματικά πλαίσια. Επιπρόσθετα, δόθηκε μεγάλη έμφαση στις κοινωνικές και υγειονομικές πτυχές της βιωσιμότητας υπογραμμίζοντας τη διασύνδεση μεταξύ της περιβαλλοντικής ευημερίας και της κοινωνικής προόδου. Οι συμμετέχοντες/-χουσες εξέφρασαν την ανάγκη για ολοκληρωμένη εκπαίδευση σχετικά με την ανακύκλωση, τη διαχείριση των αποβλήτων και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, ώστε να ενισχύσουν τις «πράσινες δεξιότητες» τους και να κάνουν συνειδητές επιλογές. Ακόμη, υπήρξε αξιοσημείωτο ενδιαφέρον για τη μάθηση από τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές και την εφαρμογή καινοτόμων, διαδραστικών προσεγγίσεων για την εμπλοκή των νεότερων γενεών σε πρακτικές οικολογικής διαβίωσης. Συνολικά, οι απαντήσεις των συμμετεχόντων/-χουσών ανέδειξαν ένα πολύπλευρο ενδιαφέρον για την περιβαλλοντική εκπαίδευση, το οποίο περιλαμβάνει πρακτικές δεξιότητες, θεωρητικές γνώσεις και δέσμευση για πρακτικές βιώσιμης διαβίωσης.

Τέλος, η πλειονότητα των ερωτηθέντων/-θεισών, στην ερώτηση σχετικά με την προτιμώμενη μέθοδο ενημέρωσης για νέες ευκαιρίες κατάρτισης, δήλωσε ότι προτιμά τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social media) ως τρόπο ενημέρωσης. Ακολουθεί η επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email). Παράλληλα, ένας μικρότερος αλλά αξιοσημείωτος αριθμός ερωτηθέντων/-θεισών ανέφερε ότι προτιμά να ενημερώνεται από τους/τις εργοδότες/-τριές του, καθώς και περίπου το 5% των συμμετεχόντων/-χουσών που δήλωσαν ποικίλες προτιμήσεις για τη λήψη τέτοιων πληροφοριών, όπως το ραδιόφωνο ή η τηλεόραση. Οι γνώσεις αυτές υπογραμμίζουν την ανάγκη να χρησιμοποιούνται ποικίλα κανάλια επικοινωνίας για την αποτελεσματική προσέγγιση διαφορετικών ομάδων κοινού.

4. Συμπέρασμα

Μέσα από τη διερεύνηση της πράσινης εκπαίδευσης και των πρακτικών βιώσιμης διαχείρισης αποβλήτων στην Πολωνία, την Ελλάδα, την Κύπρο, την Ιταλία, την Πορτογαλία και τη Βουλγαρία στο πλαίσιο της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ), η παρούσα διακρατική έκθεση αναδεικνύει τις σύνθετες προσεγγίσεις και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει κάθε χώρα. Παρά τα διαφορετικά κοινωνικοοικονομικά πλαίσια, όλες οι χώρες αναγνωρίζουν τη σημασία της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και της διαχείρισης αποβλήτων για την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης.

Η έρευνα γραφείου που διεξήχθη παρείχε πληροφορίες σχετικά με τις τρέχουσες στρατηγικές για την πράσινη εκπαίδευση σε κάθε χώρα αποκαλύπτοντας τόσο την πρόοδο όσο και τους τομείς που χρήζουν βελτίωσης, γεγονός που καταδεικνύει τη δέσμευση για περιβαλλοντική εκπαίδευση, με κάθε χώρα να εφαρμόζει στρατηγικές προσαρμοσμένες στις ιδιαίτερες συνθήκες της. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (ΕΠΣ) χρησιμεύει ως κατευθυντήριο πλαίσιο για τις πρωτοβουλίες διαχείρισης αποβλήτων και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε όλες αυτές τις χώρες τονίζοντας τη σημασία του εφοδιασμού του εργατικού δυναμικού με πράσινες δεξιότητες και ικανότητες.

Ένα στοιχείο που πρέπει να τονιστεί μέσω αυτής της έρευνας είναι η σημασία των μελών της κοινότητας, τα οποία διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη βελτίωση των πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων με διάφορα μέσα. Πρώτον, με την ευαισθητοποίηση και την εκπαίδευση των άλλων σχετικά με τη σημασία της ανακύκλωσης και της ορθής διαχείρισης

των αποβλήτων, θέτουν τα θεμέλια για την αλλαγή συμπεριφοράς. Η συμμετοχή σε εθελοντικές δραστηριότητες, όπως οι εκστρατείες ανακύκλωσης και καθαρισμού, όχι μόνο συμβάλλει άμεσα στη μείωση των αποβλήτων, αλλά καλλιεργεί και το αίσθημα της ευθύνης απέναντι στην κοινότητα. Επιπλέον, η συμμετοχή σε κοινοτικές πρωτοβουλίες και η συνεργασία με τις τοπικές αρχές και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα βοηθά στην εφαρμογή αποτελεσματικών προγραμμάτων διαχείρισης αποβλήτων σε επίπεδο βάσης. Η ενθάρρυνση της προσωπικής ευθύνης των ατόμων ενισχύει περαιτέρω τη σημασία των βιώσιμων πρακτικών στην καθημερινή ζωή. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν αρκετές προκλήσεις στο πλαίσιο του σημερινού συστήματος διαχείρισης αποβλήτων, οι οποίες εκτείνονται από τις ανεπαρκείς υποδομές έως την έλλειψη ευαισθητοποίησης και εμπιστοσύνης στους φορείς διαχείρισης αποβλήτων. Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων απαιτεί ολοκληρωμένες προσπάθειες σε κοινοτικό και κρατικό επίπεδο. Η βελτίωση των υποδομών, η ευαισθητοποίηση του κοινού και η οικοδόμηση εμπιστοσύνης μέσω διαφανών πρακτικών αποτελούν βασικά βήματα για την υπέρβαση αυτών των εμποδίων. Επίσης, συγκεκριμένες περιβαλλοντικές και υγειονομικές ανησυχίες που σχετίζονται με τη διαχείριση των αποβλήτων υπογραμμίζουν την επείγουσα ανάγκη για δράση. Από την εγγύτητα σε κατοικημένες περιοχές έως τη ρύπανση και τις πυρκαγιές, οι προκλήσεις αυτές τονίζουν την κρισιμότητα της εφαρμογής αποτελεσματικών πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων για την προστασία τόσο του περιβάλλοντος όσο και της δημόσιας υγείας.

Τα προγράμματα εκπαίδευσης και ενημέρωσης διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην προώθηση υπεύθυνων πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων. Παρά ταύτα, αναγνωρίζεται η ανάγκη για πιο ολοκληρωμένη και θεσμοθετημένη εκπαίδευση, ιδίως στα ιδρύματα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ). Με την παροχή εξειδικευμένων μαθημάτων, εκστρατειών ευαισθητοποίησης και πρακτικών λύσεων, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να εφοδιάσουν τα άτομα με τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων της διαχείρισης αποβλήτων. Αν και οι ερωτηθέντες/-θείσες είναι πρόθυμοι/-μες να συμμετάσχουν σε μελλοντική κατάρτιση, παρατηρούνται ορισμένα εμπόδια, όπως η έλλειψη ευαισθητοποίησης, η ταλαιπωρία και οι ανησυχίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Η αντιμετώπιση αυτών των εμποδίων απαιτεί αυξημένη προσβασιμότητα, πρακτική εφαρμογή των γνώσεων και συνάφεια με τις τρέχουσες περιβαλλοντικές προκλήσεις.

Τα ευρήματα της παρούσας έκθεσης χρησιμεύουν ως βάση για περαιτέρω διάλογο και συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών, με απώτερο στόχο την προώθηση της βιωσιμότητας και της ανάπτυξης πράσινων δεξιοτήτων σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η βελτίωση των πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων απαιτεί συλλογικές προσπάθειες στις οποίες θα συμμετέχουν μέλη της κοινότητας, εκπαιδευτικά ιδρύματα, κρατικές υπηρεσίες και λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη. Με την ευαισθητοποίηση, την προώθηση της συμμετοχής της κοινότητας και την παροχή ολοκληρωμένης εκπαίδευσης και κατάρτισης, μπορούμε να εργαστούμε για την οικοδόμηση ενός πιο βιώσιμου μέλλοντος για τις επόμενες γενιές.

5. Παραρτήματα

5.1 Ερωτήσεις έρευνας γραφείου

1. Προφίλ χώρας (συμπεριλαμβανομένης της χώρας, του οργανισμού-εταίρου, του/της συντάκτη/-κτριας – βασιζόμενοι/-νες σε υπάρχοντα προφίλ, θα πρέπει να παρουσιάσουμε ένα προφίλ της χώρας μας που να επικεντρώνεται ιδιαίτερα στη βιώσιμη διαχείριση αποβλήτων και την περιβαλλοντική εκπαίδευση. Σε αυτό το προφίλ, θα πρέπει να παρουσιάσουμε δημογραφικά, οικονομικά και κοινωνικά στοιχεία που θα αποτελέσουν έναν καμβά για να κατανοήσουν οι αναγνώστες/-στριες το πλαίσιο στο οποίο αναπτύσσονται και υλοποιούνται τα προγράμματα:

Γενικές πληροφορίες - Πλαίσιο

Συμμετοχή παρόχων/ εκπαιδευόμενων ΕΕΚ στον τομέα της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, Συμμετοχή στην τυπική εκπαίδευση, τη μη τυπική εκπαίδευση και κατάρτιση και την άτυπη μάθηση)

2. Τρέχουσες στρατηγικές για την Πράσινη Εκπαίδευση (όνομα χώρας)

Όραμα, προτεραιότητες και επισκόπηση του σχεδίου δράσης με βασικές οδηγίες και πολιτικές: Ευρωπαϊκή Ατζέντα Δεξιοτήτων, Πλαίσιο Εκπαίδευσης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη για το 2030, κ.λπ.

Κριτική επισκόπηση των τρεχουσών στρατηγικών και πολιτικών για την περιβαλλοντική εκπαίδευση

3. Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (ΕΠΣ) για τη διαχείριση των αποβλήτων και την πρακτική εφαρμογή της στην ΕΕΚ

Επισκόπηση των διαθέσιμων στρατηγικών διδασκαλίας, των εφαρμογών της ΕΠΣ και των στρατηγικών διδασκαλίας

Στρατηγικές πράσινες πρακτικές και διδακτικές παιδαγωγικές των παρόχων ΕΕΚ

Ικανότητες των παρόχων ΕΕΚ

4. Διδάγματα από παραδείγματα επιτυχίας

Επισκόπηση μίας ή δύο μελετών περίπτωσης ανά χώρα

5. Συστάσεις

Βασικές αρχές που μπορούν να μεταφερθούν και να προσαρμοστούν για το έργο

Βέλτιστες πρακτικές και μέθοδοι για την υποστήριξη της βιώσιμης διαχείρισης αποβλήτων και της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

6. Αναφορές

Το υλικό θα πρέπει να περιλαμβάνει ενδοκειμενικές παραπομπές όλων των πηγών (όταν κρίνεται απαραίτητο), χρησιμοποιώντας το σύστημα παραπομπών APA [π.χ. Συγγραφέας(-φείς) (έτος, σελίδες)].

5.2 Ερωτήσεις ομάδας εστιασμένης συζήτησης

1. Είστε εξοικειωμένοι/-νες με τις αρχές της διαχείρισης αποβλήτων;

2. Σε ποιες πηγές ή κανάλια βασίζεστε για πληροφορίες σχετικά με τις πρακτικές διαχείρισης αποβλήτων;
3. Τι ρόλο πιστεύετε ότι μπορούν να διαδραματίσουν τα μέλη της κοινότητας στη βελτίωση των πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων;
4. Ποιες προκλήσεις πιστεύετε ότι υπάρχουν στο σημερινό σύστημα διαχείρισης αποβλήτων στην κοινότητα/ χώρα σας;
5. Υπάρχουν συγκεκριμένες περιβαλλοντικές ή υγειονομικές ανησυχίες που σχετίζονται με τη διαχείριση των αποβλήτων και τις οποίες θεωρείτε ιδιαίτερα επικίνδυνες;
6. Θεωρείτε ότι υπάρχει ανάγκη για περισσότερα προγράμματα εκπαίδευσης και ενημέρωσης για την προώθηση υπεύθυνων πρακτικών διαχείρισης των αποβλήτων;
7. Μπορείτε να μοιραστείτε τις προσωπικές σας εμπειρίες ή παρατηρήσεις σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων σε ιδρύματα ΕΕΚ;
8. Υπάρχουν συγκεκριμένα εμπόδια ή δυσχέρειες που παρακωλύουν τις προσπάθειες ορθής διάθεσης ή ανακύκλωσης αποβλήτων στον τομέα της ΕΕΚ;
9. Πιστεύετε ότι παρέχεται επαρκής εκπαίδευση και κατάρτιση στους/στις μαθητές/-τριες και το προσωπικό της ΕΕΚ σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων;
10. Με βάση τις εμπειρίες και τις γνώσεις σας, ποιες συστάσεις θα κάνατε για τη βελτίωση των πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων στα ιδρύματα ΕΕΚ;

5.3 Ερωτήσεις έρευνας

Εισαγωγικό τμήμα

1. Παρακαλούμε επιλέξτε τη χώρα σας παρακάτω:

Πολωνία

Ιταλία

Πορτογαλία

Βουλγαρία

Ελλάδα

Κύπρος

2. Ποια είναι η ηλικιακή σας ομάδα;

Κάτω των 16 ετών

16-18 ετών

19-22 ετών

23-30 ετών

31-50 ετών

51-60 ετών

Άνω των 60 ετών

3. Έχετε συμμετάσχει σε κάποια εκπαίδευση τα τελευταία τρία χρόνια που να επικεντρώνεται στην αειφόρο ή περιβαλλοντική εκπαίδευση;

Ναι

Όχι

4. Ποια από τις ακόλουθες δηλώσεις ισχύει για εσάς;

Η κατάρτιση στην οποία συμμετείχα προσφέρθηκε από τον/την εργοδότη/-ριά μου.

Η κατάρτιση στην οποία συμμετείχα προσφέρθηκε από πάροχο ΕΕΚ.

Και τα δύο
Άλλο

Τμήμα 2: Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση

1. Σας ήταν εύκολο να ενημερωθείτε για μια νέα κατάρτιση σε θέματα περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης; (Απαντήστε με βάση μια κλίμακα από το 1 έως το 5, όπου 1 = Καθόλου, 5 = Πάρα πολύ)
2. Αισθάνομαι αποθαρρυσμένος/-νη να συμμετάσχω σε κατάρτιση για την ανάπτυξη των περιβαλλοντικών μου δεξιοτήτων, επειδή: (Επιλέξτε όσες απαντήσεις θεωρείτε ότι ισχύουν στην περίπτωσή σας)
 - Δεν έχω σκεφτεί ποτέ να συμμετάσχω σε μια κατάρτιση σχετικά με αυτή τη θεματική.
 - Η τοποθεσία αυτών των προγραμμάτων δεν με εξυπηρετεί.
 - Τα ωράρια διεξαγωγής αυτών των προγραμμάτων δεν είναι βολικά.
 - Τα μέσα αυτών των προγραμμάτων δεν με διευκολύνουν (π.χ. είναι δια ζώσης, διαδικτυακά, μεικτή μάθηση κ.λπ.)
 - Η διάρκεια αυτών των προγραμμάτων είναι μεγάλη.
 - Η συχνότητα των μαθημάτων είναι υψηλή.
 - Ο/Η εργοδότης/-τρια μου δεν θεωρεί αυτές τις εκπαιδεύσεις αξιόλογες.
 - Δεν υπάρχουν πολλές θέσεις εργασίας που χρειάζονται αυτές τις δεξιότητες στη χώρα μου.
 - Το περιεχόμενο αυτών των προγραμμάτων δεν ανταποκρίνεται στις τρέχουσες ανάγκες μου.
 - Οι εκπαιδευτές/-τριες δεν είναι επαρκώς καταρτισμένοι/-νες για να παρέχουν αυτά τα προγράμματα.
 - Το υλικό και οι πηγές που προσφέρουν αυτά τα προγράμματα δεν είναι ενημερωμένα.
 - Άλλο
3. Η κατάρτιση στην οποία συμμετείχατε σχετικά με την περιβαλλοντική εκπαίδευση σας προσέφερε αρκετές ευκαιρίες για να βρείτε εργασία ή να εξελιχθείτε στην τρέχουσα εργασία σας; (Απαντήστε με βάση μια κλίμακα από το 1 έως το 5, όπου 1 = Όχι, 5 = Σίγουρα)
4. Προαιρετική ερώτηση ανοικτού τύπου. Αν δεν επιλέξατε «Σίγουρα» στην προηγούμενη ερώτηση, θα μπορούσατε να εξηγήσετε αν έχετε προτάσεις σχετικά με το τι θα θέλατε να βελτιωθεί; Αν ήταν διαθέσιμη περισσότερη κατάρτιση στην περιβαλλοντική εκπαίδευση, πόσο πρόθυμοι/-μες θα ήσασταν να την παρακολουθήσετε; (Απαντήστε με βάση μια κλίμακα από το 1 έως το 5, όπου 1 = Καθόλου, 5 = Πάρα πολύ)
5. Αν ναι, τι θα θέλατε να μάθετε;

Τμήμα 3: Βιώσιμη διαχείριση αποβλήτων

1. Πόσο εύκολο είναι για εσάς να ενημερωθείτε για νέες καταρτίσεις σχετικά με τη βιώσιμη διαχείριση αποβλήτων; (Πολύ εύκολο, Εύκολο, Δύσκολο, Πολύ δύσκολο)
2. Αισθάνομαι αποθαρρυσμένος/-νη να συμμετάσχω σε κατάρτιση για την οικοδόμηση της βιώσιμης διαχείρισης των αποβλήτων μου, επειδή: (Επιλέξτε όσες απαντήσεις θεωρείτε ότι ισχύουν στην περίπτωσή σας)
 - Δεν έχω σκεφτεί ποτέ να συμμετάσχω σε κατάρτιση με θέμα τη βιώσιμη διαχείριση των αποβλήτων.
 - Η τοποθεσία αυτών των προγραμμάτων δεν με εξυπηρετεί.
 - Τα ωράρια διεξαγωγής αυτών των προγραμμάτων δεν είναι βολικά.

- Τα μέσα αυτών των προγραμμάτων δεν με διευκολύνουν (π.χ. είναι δια ζώσης, διαδικτυακά, μεικτή μάθηση κ.λπ.)
 - Η διάρκεια αυτών των προγραμμάτων είναι μεγάλη.
 - Η συχνότητα των μαθημάτων είναι υψηλή.
 - Ο/Η εργοδότης/-τρια μου δεν θεωρεί αυτές τις εκπαιδεύσεις αξιόλογες.
 - Δεν υπάρχουν πολλές θέσεις εργασίας που χρειάζονται αυτές τις δεξιότητες στη χώρα μου.
 - Το περιεχόμενο αυτών των προγραμμάτων δεν ανταποκρίνεται στις τρέχουσες ανάγκες μου.
 - Οι εκπαιδευτές/-τριες δεν είναι επαρκώς καταρτισμένοι/-νες για να παρέχουν αυτά τα προγράμματα.
 - Το υλικό και οι πηγές που προσφέρουν αυτά τα προγράμματα δεν είναι ενημερωμένα.
 - Άλλο
3. Σας προσέφερε η κατάρτιση στην οποία συμμετείχατε σχετικά με τη βιώσιμη διαχείριση αποβλήτων αρκετές ευκαιρίες για να βρείτε εργασία ή να εξελιχθείτε στην τρέχουσα εργασία σας; (Πάρα πολύ, Λίγο, Καθόλου, Δεν έχω συμμετάσχει σε καμία κατάρτιση)
4. Προαιρετική ερώτηση ανοικτού τύπου. Αν δεν επιλέξατε «Πάρα πολύ» στην προηγούμενη ερώτηση, θα μπορούσατε να εξηγήσετε τον λόγο και να διατυπώσετε συστάσεις με βάση το τι θα θέλατε να βελτιωθεί;
5. Αν υπήρχαν περισσότερες δυνατότητες κατάρτισης σε θέματα βιώσιμης διαχείρισης αποβλήτων, πόσο πρόθυμοι/-μες θα ήσασταν να τις παρακολουθήσετε; (Απαντήστε με βάση μια κλίμακα από το 1 έως το 5, όπου 1 = Καθόλου, 5 = Πάρα πολύ)

Τμήμα 4: Πράσινη μετάβαση

1. Αισθάνομαι αποθαρρυσμένος/-νη να συμμετάσχω σε κατάρτιση σχετικά με την Πράσινη Μετάβαση ή οποιοδήποτε είδος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης επειδή: (Επιλέξτε όσες απαντήσεις πιστεύετε ότι ισχύουν στην περίπτωσή σας)
- Δεν έχω σκεφτεί ποτέ να συμμετάσχω σε κατάρτιση με θέμα την Πράσινη Μετάβαση ή οποιοδήποτε είδος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.
 - Η τοποθεσία αυτών των προγραμμάτων δεν με εξυπηρετεί.
 - Τα ωράρια διεξαγωγής αυτών των προγραμμάτων δεν είναι βολικά.
 - Τα μέσα αυτών των προγραμμάτων δεν με διευκολύνουν (π.χ. είναι δια ζώσης, διαδικτυακά, μεικτή μάθηση κ.λπ.)
 - Η διάρκεια αυτών των προγραμμάτων είναι μεγάλη.
 - Η συχνότητα των μαθημάτων είναι υψηλή.
 - Ο/Η εργοδότης/-τρια μου δεν θεωρεί αυτές τις εκπαιδεύσεις αξιόλογες.
 - Δεν υπάρχουν πολλές θέσεις εργασίας που χρειάζονται αυτές τις δεξιότητες στη χώρα μου.
 - Το περιεχόμενο αυτών των προγραμμάτων δεν ανταποκρίνεται στις τρέχουσες ανάγκες μου.
 - Οι εκπαιδευτές/-τριες δεν είναι επαρκώς καταρτισμένοι/-νες για να παρέχουν αυτά τα προγράμματα.

- Το υλικό και οι πηγές που προσφέρουν αυτά τα προγράμματα δεν είναι ενημερωμένα.
 - Άλλο
2. Αν υπήρχαν περισσότερα προγράμματα κατάρτισης σχετικά με την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, πόσο πρόθυμοι/-μες θα ήσασταν να τα παρακολουθήσετε; (Απαντήστε με βάση μια κλίμακα από το 1 έως το 5, όπου 1 = Καθόλου, 5 = Πάρα πολύ)
 3. Πώς θα θέλατε να ενημερώνεστε για νέες δεξιότητες κατάρτισης;
 - Μέσω e-mail
 - Στα social media
 - Από τον/την εργοδότη/-τριά μου
 - Μέσω της τηλεόρασης
 - Μέσω του ραδιοφώνου
 - Ταχυδρομικώς
 - Άλλο
 4. Προαιρετική ερώτηση ανοικτού τύπου: Υπάρχουν άλλες ανάγκες και προκλήσεις που μπορεί να αντιμετωπίζετε; Παρακαλούμε αναφέρετέ τες παρακάτω και προσθέστε τυχόν συστάσεις που θέλετε να κάνετε. (Ερώτηση ανοικτού τύπου – ενδεχομένως να είναι σύντομο κείμενο και όχι μακροσκελές)

Co-funded by
the European Union

GROWS

30

GROWS